

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om försäkringsdomstolen och av vissa andra lagar på grund av förvaltningsprocesslagens ikraftträdande

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen och nämnder som är underställda den skall förvaltningsprocesslagen tillämpas, om inte något annat bestäms särskilt. I försäkringsdomstolen samt i prövningsnämnden, när den är högsta besvärinstans, skall vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas så, att muntlig förhandling alltid skall ordnas, om en enskild part så begär. I andra ärenden i prövningsnämnden och andra nämnder som är underställda försäkringsdomstolen skall den bestämmelse i förvaltningsprocesslagen tillämpas enligt vilken muntlig förhandling vid behov kan ordnas vid dem för att ett ärende skall kunna utredas.

I ärenden som hör till försäkringsdomsto-

lens behörighet skall inte tillämpas vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om extraordinärt ändringssökande. Däremot skall försäkringsdomstolen under samma förutsättningar som nu kunna undanröja ett lagakraftvunnet beslut med stöd av de speciallagar som gäller saken.

Det föreslås att bestämmelserna om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter flyttas till lagen om försäkringsdomstolen. Lekmanaledamöterna skall förordnas på framtällning av justitieministeriet. Det föreslås dessutom att förfarandet i försäkringsdomstolen vid behandlingen av vissa försäkringsärenden förenklas.

Lagarna är avsedda att träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	6
1. Inledning	6
2. Nuläge	7
2.1. Förvaltningsprocesslagen	7
2.2. Systemet för sökande av ändring i socialförsäkringsärenden	7
2.2.1. Allmänt	7
2.2.2. Bestämmelser om ändringssökande i olika målkategorier	8
Förmånssystem som folkpensionsanstalten sköter	8
Den privata sektorns arbetspensionssystem	8
Pensionssystemen för statens och kommunernas anställda	9
Pensionssystem som baserar sig på annat offentligt anställningsförhållande	9
Olycksfallsförsäkringssystemet	9
Systemet med utkomstskydd för arbetslösa	10
Systemet för ändringssökande i studiestöd	10
Andra socialskyddsärenden	10
2.2.3. Förfarandet i besvärnsämnden	10
Socialförsäkringsnämnden	10
Prövningsnämnden	11
Pensionsnämnden	11
Statens pensionsnämnd	11
Kommunernas pensionsnämnd	12
Olycksfallsnämnden	12
Arbetslöshetsnämnden	12
Besvärnsnämnden för studiestöd	13
2.2.4. Förfarandet i försäkringsdomstolen	13
2.2.5. Antalet ärenden som behandlas i besvärnsinstanser	14
2.3. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	15
2.3.1. Allmänt	15
2.3.2. Sverige	16
2.3.3. Tyskland	16
2.3.4. Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna	16
2.3.5. Europeiska unionen	18
2.4. Bedömning av nuläget	19
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	20
3.1. Allmänt	20
3.2. Förvaltningsprocesslagens tillämplighet på socialförsäkringsärenden	20
Ändringssökande i olycksfallsärenden	20
Muntlig förhandling	21
Ersättning av rättegångskostnader	23
Extraordinärt ändringssökande	24
Tillämpligheten av andra bestämmelser i förvaltningsprocesslagen	24
3.3. Bestämmelser om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter	26
3.4. Förenkling av förfarandet i försäkringsdomstolen	26
4. Propositionens verkningar	26

5. Beredningen av propositionen	27
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	28

DETALJMOTIVERING 29

1. Motivering till lagförslagen	29
1.1. Lagen om försäkringsdomstolen	29
1.2. Sjukförsäkringslagen	31
1.3. Folkpensionslagen	32
1.4. Lagen om frontmannapension	32
1.5. Lagen om betalning av fronttillägg utomlands	32
1.6. Lagen om pension för arbetstagare	32
1.7. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	32
1.8. Lagen om sjömanspensioner	32
1.9. Lagen om pension för företagare	33
1.10. Lagen om pension för lantbruksföretagare	33
1.11. Lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare	33
1.12. Lagen om avträdelsetätning för lantbruksföretagare	33
1.13. Lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare	33
1.14. Lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling	33
1.15. Lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion	33
1.16. Lagen om statens pensioner	33
1.17. Lagen om statens familjepensioner	33
1.18. Lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare	34
1.19. Pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan	34
1.20. Lagen om olycksfallsförsäkring	34
1.21. Lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare	35
1.22. Lagen om skada, ådragen i militärtjänst	35
1.23. Lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död	35
1.24. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	35
1.25. Lagen om arbetsmarknadsstöd	35
1.26. Lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning	35
1.27. Lagen om försök med altemneringsledighet	35
1.28. Lagen om studiestöd	35
1.29. Lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel	36
2. Närmare bestämmelser	36
3. Ikraftträdande	36

LAGTEXTER

1. Lag om ändring av lagen om försäkringsdomstolen	37
2. Lag om ändring av sjukförsäkringslagen	40
3. Lag om ändring av folkpensionslagen	41
4. Lag om ändring av 17 § lagen om frontmannapension	42
5. Lag om ändring av 10 § lagen om betalning av fronttillägg utomlands	42
6. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare	43

7. Lag om ändring av 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	43
8. Lag om upphävande av 60 a § 3 mom. och 61 b § lagen om sjömanspensioner . . .	44
9. Lag om upphävande av 15 § 2 mom. lagen om pension för företagare	44
10. Lag om upphävande av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare . . .	45
11. Lag om ändring av 40 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare	45
12. Lag om ändring av 32 § lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare . . .	46
13. Lag om ändring av 37 § lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare	46
14. Lag om ändring av 12 § lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling	47
15. Lag om ändring av 19 § lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion . .	47
16. Lag om ändring av lagen om statens pensioner	48
17. Lag om upphävande av 20 § 3 mom. och 21 a § lagen om statens familjepensioner	48
18. Lag om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare	49
19. Lag om upphävande av 7 e § pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrka	49
20. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring	50
21. Lag om upphävande av 10 § 2 mom. lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare	50
22. Lag om upphävande av 29 a § lagen om skada, ådragen i militärtjänst	51
23. Lag om upphävande av 7 § 3 mom. lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död	51
24. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	52
25. Lag om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd	52
26. Lag om ändring av 32 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning	53
27. Lag om ändring av 13 § lagen om försök med altemneringsledighet	53
28. Lag om ändring av lagen om studiestöd	54
29. Lag om ändring av 26 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel	54

PARALLELLTEXTER	55
1. Lag om ändring av lagen om försäkringsdomstolen	55
2. Lag om ändring av sjukförsäkringslagen	63
3. Lag om ändring av folkpensionslagen	65
4. Lag om ändring av 17 § lagen om frontmannapension	66
5. Lag om ändring av 10 § lagen om betalning av fronttillägg utomlands	67
6. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare	67
7. Lag om ändring av 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	69
11. Lag om ändring av 40 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare	70
12. Lag om ändring av 32 § lagen om avträdelserersättning för lantbruksföretagare ...	70
13. Lag om ändring av 37 § lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare	71
14. Lag om ändring av 12 § lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling	72
15. Lag om ändring av 19 § lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion ..	72
16. Lag om ändring av lagen om statens pensioner	73
18. Lag om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare	74
20. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring	76
24. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	78
25. Lag om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd	79
26. Lag om ändring av 32 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning	80
27. Lag om ändring av 13 § lagen om försök med alterneringsledighet	80
28. Lag om ändring av lagen om studiestöd	81
29. Lag om ändring av 26 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel	82

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Domstolsväsendet och rättskipningen har med stöd av 53 och 56 § regeringsformen delats upp i två huvudlinjer: dels rättskipning i tvistemål och brottmål, dels förvaltningsrättskipning. I de förstnämnda målen utövas den högsta domsrätten av högsta domstolen och i rättskipning på förvaltningsrättens område av högsta förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om rättegångsförfarandet vid allmän domstol i tvistemål och brottmål ingår i rättegångsbalken och i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). I förvaltningsprocesslagen (586/1996), som trädde i kraft den 1 december 1996, bestäms om förfarandet i förvaltningsrättskipning.

När en myndighet fattar förvaltningsbeslut som första instans i förvaltningsärenden styrs verksamheten av lagen om förvaltningsförfarande (598/1982), som trädde i kraft år 1983. Enligt 1 § i lagen skall den inte tillämnas på förvaltningslagskipning. Före ikraftträdandet av förvaltningsprocesslagen fanns det inte någon allmän lag om förfarandet vid behandling av besvär som anförs över förvaltningsbeslut, utan regleringen var splittrad och bristfällig. Bestämmelser om rätten att överklaga förvaltningsbeslut och om förfarandet för anhängiggörande av besvär ingick i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/1950). Dessutom fanns lagen om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden (200/1966).

Innan förvaltningsprocesslagen hade trätt i kraft fanns det en del bestämmelser om behandlingen av förvaltningsprocessärenden i förvaltningsdomstolar och andra besvärmyndigheter i de lagar som gällde respektive besvärinstans, t.ex. i lagen om länsrätterna (1021/1974) och i lagen angående högsta förvaltningsdomstolen (74/1918). I lagarna ingick i allmänhet en bestämmelse enligt vilken man vid behandlingen av ärenden skulle iaktta laga rättegångsordning. Med detta avsågs sådana allmänna procedurprinciper som framgår av rättegångsbalken. Inom förvaltningsrättskipningen blev man dock tvungen att särskilt i varje enskilt fall överväga om den princip som framgår av rättegångsbalken kunde tillämnas som sådan. De centrala principer som skall iaktas inom

förvaltningsrättskipningen utformades utgående från rättspraxis vid högsta förvaltningsdomstolen.

I förvaltningsprocesslagen bestäms bl.a. om besvär rätt, besvärsmyndighet och anförande av besvär samt om förfarandet när ärendet behandlas hos besvärsmyndigheten. Till lagen har även överförts bestämmelser om extraordinärt ändringssökande. Lagen är en allmän lag om ändringssökande i fråga om alla slag av förvaltningsbeslut. Den tillämnas på rättskipning vid allmänna förvaltningsdomstolar, dvs. i högsta förvaltningsdomstolen och länsrätten, men även när ändring i ett beslut som meddelats i ett förvaltningsärende söks hos en förvaltningsmyndighet eller hos en nämnd som inrättats för fullföljdsärenden.

Till följd av ikraftträdandet av förvaltningsprocesslagen har man varit tvungen att ändra sådana bestämmelser om ändringssökande och förvaltningsrättskipning som ingår i lagstiftning. De procedurbestämmelser som ingått i lagen om länsrätterna och i lagen angående högsta förvaltningsdomstolen har till största delen upphävts såsom onödiga. Dessutom har vattenlagen (264/1961), som tillämnas såväl på tvistemål och brottmål som på förvaltningsärenden ändrats samtidigt som förvaltningsprocesslagen så att förvaltningsprocesslagen tillämnas på behandlingen av ärenden i olika skeden från vattendomstolen till högsta förvaltningsdomstolen och rättegångsbalken på motsvarande sätt från vattendomstolen till högsta domstolen.

Syftet med denna proposition är att på grund av ikraftträdandet av förvaltningsprocesslagen revidera bestämmelserna om förfarandet i försäkringsdomstolen och de besvärsnämnder som är underställda den. Hos dem söks ändring inte bara i beslut som meddelats av statens förvaltningsmyndigheter utan också i beslut som meddelats av folkpensionsanstalten, enskilda pensions- och olycksfallsförsäkringsbolag samt arbetslöshetskassor. Alla beslut är inte entydigt sådana förvaltningsbeslut som avses i förvaltningsprocesslagen. Vid behandlingen av vissa ärenden skall enligt gällande bestämmelser i tillämpliga delar iakttas rättegångsordningen för brottmål. Vid beredningen av förvaltningsprocesslagen utgick man ifrån att

den nya lagen i huvuddrag skall vara tillämplig även på förfarandet för sökande av ändring i socialförsäkringsärenden. På grund av särdragen hos denna målkategori ansågs det dock vara ändamålsenligt att genomföra revideringen av bestämmelserna separat från stiftandet av förvaltningsprocesslagen.

2. Nuläge

2.1. Förvaltningsprocesslagen

I 2 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om de allmänna grunderna för besvärsmått i fråga om förvaltningsbeslut, dvs. om ett besluts överklagbarhet (5 §) och vem som har rätt att anföra besvär (6 §). I 3 kap. bestäms om fogande av besvärshänvisning till beslut (14 §), om skyldighet att upplysa om besvärshänvisning (15 §) och om rättelse av besvärshänvisning (16 §). Lagens 4 kap. gäller förande av talan. Där bestäms om omyndiga personers rätt att själva föra talan (17 - 19 §), om anlåtande av ombud och biträde (20 §) samt om skyldighet för ombud att förete fullmakt (21 §). I 5 kap., som gäller anförande av besvär, är t.ex. de bestämmelser som gäller kompletteringsförfarande (28 §), överföring av ett ärende (29 §) och verkan av felaktig besvärshänvisning (30 §) av betydelse för socialförsäkringsärenden.

En central del av förvaltningsprocesslagen utgörs av bestämmelserna i 7 kap. om förfarandet vid handläggning av ett ärende hos besvärsmyndigheten. Viktiga lagrum är i synnerhet 33 §, som uttrycker officialprincipen och enligt vilken besvärsmyndigheten skall se till att ärendet blir utrett, samt 34 § om hörande av part. Av central betydelse är även bestämmelserna om muntlig förhandling i 37 och 38 §.

Ett centralt syfte med förvaltningsprocesslagen var att göra förfarandet i ökad grad muntligt. Enligt 37 § verkställs vid behov för att ett ärende skall kunna utredas muntlig förhandling. Denna bestämmelse kompletteras av 38 §, enligt vilken länsrätten och högsta förvaltningsdomstolen när de första domstol behandlar besvär i allmänhet skall hålla muntlig förhandling, om en enskild part begär det. Vid muntlig förhandling kan höras parter, den myndighet som fattat beslutet, vittnen och sakkunniga. I 8 kap. ingår kompletterande bestämmelser om förfarandet vid muntlig förhandling och om ersättning för bevisningskostnader. Be-

stämmelserna om muntlig förhandling tillämpas enligt 2 § bara i förvaltningsdomstolar. För att dessa bestämmelser skall kunna tillämpas hos andra besvärsmyndigheter förutsätts särskilda bestämmelser om saken i lag.

I 9 kap. bestäms om förfarandet vid beslutsfattande. Av 51 § framgår att det är obligatoriskt för lagskipningsmyndigheter att ge ett avgörande, att avgörandet är bundet till de yrkanden som framförts i ärendet och att bevisen fritt kan prövas. I 53 § bestäms om motivering av beslut. Enligt paragrafen skall av motiveringen framgå de omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och den rättsliga grunden för avgörandet. I kapitlet bestäms även om beslutets innehåll och om omröstning.

Även bestämmelserna i 13 kap. förvaltningsprocesslagen om ersättning för rättegångskostnader innebär en förändring i jämförelse med den tidigare situationen. Enligt 74 § är en part skyldig att ersätta en annan parts rättegångskostnader helt eller delvis, om det särskilt med beaktande av avgörandet i ärendet vore oskäligt att denne själv skulle få bära sina rättegångskostnader. Bestämmelserna om part kan därvid tillämpas även på den förvaltningsmyndighet som har fattat det beslut som rättegången gäller. Då frågan om en offentlig parts ersättningsskyldighet prövas, skall särskild uppmärksamhet även fästas vid om rättegången har orsakats av ett fel hos myndigheten. En enskild part får inte åläggas att ersätta en offentlig parts rättegångskostnader, om inte den enskilda parten har framfört ett uppenbart ogrundat yrkande.

Enligt en övergångsbestämmelse i 82 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen skall en hänvisning i en annan lag eller i en förordning till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden eller lagen om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden efter att förvaltningsprocesslagen trätt i kraft innebära en hänvisning till denna.

2.2. Systemet för sökande av ändring i socialförsäkringsärenden

2.2.1. Allmänt

I socialförsäkringsärenden är besvärssystemet i allmänhet uppdelat på två nivåer. Första besvärsmyndighet är en nämnd som inrättats för avgörande av rättskipningsären-

den. Nämndens beslut kan vanligen överklagas hos försäkringsdomstolen, som är en specialdomstol för behandling av socialskyddsärenden. Försäkringsdomstolen är i allmänhet högsta besvärinstans. I vissa olycksfallsförsäkringsärenden kan beslut av försäkringsdomstolen ännu överklagas hos högsta domstolen, varvid besvärssystemet har tre nivåer. I sjukförsäkringssystemet är socialförsäkringsnämnderna besvärmyndigheter och prövningsnämnden högsta besvärinstans.

I nästan alla socialförsäkringsärenden iaktas för närvarande ett sådant förfarande att besvär som riktats till en besvärsnämnd eller till försäkringsdomstolen behandlas först som självrättelseärende i den pensions- eller försäkringsanstalt som i första instans fattat ett beslut. Om beslutet inte rättas på det sätt som ändringssökanden yrkat, översänder anstalten besvärsskriften och sitt utlåtande till besvärmyndigheten. Beslutet kan rättas till sökandens fördel även i ett sådant fall då besvaren har anförts först sedan besvärstiden löpt ut. Ändring i ett rättelsebeslut kan sökas genom besvär. Rättelseförfarandet gäller inte sådana situationer då en pensions- eller försäkringsanstalt söker ändring hos försäkringsdomstolen.

Bestämmelser om rättsmedlen ingår i speciallagarna om olika förmåner. I lagen om försäkringsdomstolen (14/1958) bestäms om försäkringsdomstolen. Bestämmelser på lagnivå om den nämnd som är besvärmyndighet och om det förfarande som iaktas i nämnden ingår i allmänhet i lagen om någon central förmån som faller inom området för nämndens behörighet. Procedurbestämmelser kan även finnas i en förordning eller i arbetsordningen för något organ.

2.2.2. Bestämmelser om ändringssökande i olika målkategorier

Förmånssystem som folkpensionsanstalten sköter

Enligt 53 § sjukförsäkringslagen (364/1963), 15 § lagen om barnbidrag (796/1992), 22 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), 11 § lagen om moderskapsunderstöd (477/1993) och 19 § militärunderstödslagen (781/1993) kan ändring i beslut som folkpensionsanstalten meddelat med stöd av dessa lagar sökas genom besvär hos försäkringsområdets soci-

alförsäkringsnämnd. Socialförsäkringsnämndens beslut kan med vissa begränsningar överklagas hos prövningsnämnden, som är högsta besvärinstans.

Prövningsnämnden är första besvärinstans när ändring söks i folkpensionsanstaltens beslut med stöd av 73 § folkpensionslagen (347/1956), 10 § lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (591/1978), 8 b § lagen om vårdbidrag för barn (444/1969), 7 § lagen om handikappbidrag (124/1988), 28 § lagen om rehabiliteringspenning (611/1991) och 8 § lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/1991). Till folkpensionslagens bestämmelser om ändringssökande hänvisas även i 37 § familjepensionslagen (38/1969), 17 § lagen om frontmannapension (119/1977) och 10 § lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988). Dessutom bestäms om samma fullföljdsväg i 20 § lagen om bostadsbidrag (408/1975) och 13 § lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993). Prövningsnämndens beslut kan med vissa begränsningar överklagas hos försäkringsdomstolen.

Den privata sektorns arbetspensionssystem

Bestämmelser om hur ändring söks i arbetspensionsanstaltens beslut inom den privata sektorn finns i 21 - 21 c § lagen om pension för arbetstagare (395/1961) och i 59 - 60 § lagen om sjömanspensioner (72/1956). Hänvisningar till vad som i lagen om pension för arbetstagare bestäms om ändringssökande ingår dessutom i flera andra pensionslagar, t.ex. i 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), 19 § lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969), 40 och 43 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), 17 § lagen om pension för företagare (468/1969), 11 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985), 23 § 4 mom. och 24 § lagen om avträdelsepension (16/1974), 32 och 37 § lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992), 37 och 40 § lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), 12 och 14 § lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) samt 19 och 22 § lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion (1340/1996). Första be-

svärinstans är den i samband med pensions-skyddscentralen verksamma pensionsnämnden. Pensionsnämndens beslut överklagas hos försäkringsdomstolen.

Pensionssystemen för statens och kommunernas anställda

Den grundläggande bestämmelsen om sökande av ändring i fråga om pension för statsanställda finns i 23 § lagen om statens pensioner (280/1966). Enligt bestämmelsen söks ändring i statskontorets beslut i pensionsärenden genom besvär hos statens pensionsnämnd och i pensionsnämndens beslut genom besvär hos försäkringsdomstolen. En motsvarande bestämmelse finns i 20 § lagen om statens familjepensioner (774/1968).

En grundläggande bestämmelse om ändringssökande i fråga om kommunalt anställdas pensioner ingår i 8 § lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/1964). Enligt bestämmelsen söks ändring i den kommunala pensionsanstaltens beslut genom besvär hos kommunernas pensionsnämnd och i pensionsnämndens beslut genom besvär hos försäkringsdomstolen.

Pensionssystem som baserar sig på annat offentligrättsligt anställningsförhållande

I pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966) och lagen om familjepensioner inom den evangelisk-lutherska kyrkan (258/1970) bestäms om pensioner för anställda hos evangelisk-lutherska kyrkan. Pensionerna för kyrkans anställda sköts av kyrkans centralfond, vars styrelse utgörs av kyrkostyrelsen. Enligt 7 § pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan söks ändring i ett beslut av kyrkostyrelsen i pensionsärenden genom besvär hos försäkringsdomstolen.

I fråga om pension för anställda hos Finlands Bank söks ändring i direktionens beslut hos försäkringsdomstolen med stöd av 43 § 3 mom. lagen om Finlands Bank (719/1997). I övrigt gäller om ändringssökande i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om statens pensioner (280/1966).

Även i ärenden som gäller pension för anställda hos folkpensionsanstalten kan ändring i pensionsanstaltens beslut sökas enligt 58 a § 2 mom. folkpensionslagen direkt hos försäkringsdomstolen i enlighet med vad

som bestäms i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

I stället för försäkringsdomstolen är högsta förvaltningsdomstolen alltså svärinstans i fråga om pensioner för anställda inom ortodoxa kyrkosamfundet och anställda hos landskapet Åland. Detta baserar sig på enligt 73 § lagen om ortodoxa kyrkosamfundet (521/1969) skall ändring i kyrkostyrelsens beslut och enligt 25 § självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ändring i Ålands landskapsstyrelses beslut sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. Dessa allmänna bestämmelser om ändringssökande gäller även pensionsärenden.

Olycksfallsförsäkringssystemet

Bestämmelser om ändringssökande i en försäkringsanstalts beslut ingår i 53 a - 53 c § lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948). I 14 § lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991), 9 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981), 5 § lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990) och 36 § lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) hänvisas till vad som i lagen om olycksfallsförsäkring bestäms om sökande av ändring. I 7 § lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen (118/1991) finns egna bestämmelser om sökande av ändring.

Ändring i försäkringsanstaltens beslut söks hos olycksfallsnämnden och i olycksfallsnämndens beslut med vissa begränsningar hos försäkringsdomstolen. I försäkringsdomstolens beslut genom vilket avgjorts om en kroppsskada, en sjukdom eller ett dödsfall berättigar till ersättning eller vem som skall betala ersättning får ändring sökas genom besvär hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 § rättegångsbalken. Även i ett grundbesvärärende får försäkringsdomstolens beslut överklagas hos högsta domstolen, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd.

I 43 § lagen om olycksfallsförsäkring avsedda underställningsärenden som gäller vilken försäkringsanstalt som är skadeståndsskyldig på grund av olycksfall i arbetet får ändring i olycksfallsnämndens beslut likväl inte sökas genom besvär. Det finns inte heller rätt till fortsatta besvär över olycksfalls-

nämndens beslut som gäller ersättning till en lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen.

Systemet med utkomstskydd för arbetslösa

Bestämmelser om hur ändring söks i ett beslut av en arbetslöshetskassa eller folkpensionsanstaltens lokalbyrå ingår i 40 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), 23 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) och 11 § lagen om försök med altemneringsledighet (1663/1995). En bestämmelse om sökande av ändring i sådana beslut som folkpensionsanstaltens lokalbyrå meddelat om arbetsmarknadsstöd finns i 30 § lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993). Första besvärinstans i alla dessa ärenden är den i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet verksamma arbetslöshetsnämnden. Arbetslöshetsnämndens beslut överklagas hos försäkringsdomstolen.

Arbetslöshetsnämnden är besvärmyndighet även när ändring söks enligt 3 b § lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/1990) och i vissa lönegarantiärenden enligt 8 § lagen om lönegaranti (649/1973). I avgångsbidragsärenden får ändring inte sökas i arbetslöshetsnämndens beslut. I lönegarantiärenden söks ändring i arbetslöshetsnämndens beslut genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Systemet för ändringssökande i fråga om studiestöd

Enligt lagen om studiestöd (65/1994) ankommer verkställigheten av studiestödet på folkpensionsanstalten och är studiestödscentralen en verksamhetsenhet vid folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten har med stöd av 9 § lagen om studiestöd kommit överens med de i anslutning till högskolorna verksamma studiestödsnämnderna om skötsel av ärenden gällande studiestöd för dem som studerar vid högskolorna. I 29 § lagen om studiestöd bestäms om ändringssökande i beslut om studiestöd. Första besvärinstans är den i anslutning till undervisningsministeriet verksamma besvärnämnden för studiestöd, vars beslut kan överklagas hos försäkringsdomstolen.

Enligt 9 § lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter (48/1997) kan ändring i ett beslut av folkpensionsanstalten om stöd för elevernas

skolresor sökas hos besvärnämnden för studiestöd. I nämndens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Andra socialskyddsärenden

Utöver de ovan nämnda ärendena är försäkringsdomstolen även i vissa andra fall första instans för sökande av ändring i ett beslut av en myndighet eller en försäkringsanstalt. På detta sätt söks ändring i sådana beslut som statskontoret meddelat med stöd av lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948), med undantag av sådana fall som avses i 32 och 33 §, eller med stöd av lagen om stöd efter värnpliktigs död (1309/1994). Även beslut som statskontoret meddelat med stöd av lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel (935/1973) får överklagas hos försäkringsdomstolen. Statskontorets beslut om förskottsersättning och om kostnaderna för sökande av ersättning får likväl inte överklagas. Även i ett beslut som en försäkringsanstalt meddelat med stöd av lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) söks ändring hos försäkringsdomstolen. I dessa ärenden får ändring i försäkringsdomstolens beslut inte sökas genom besvär.

2.2.3. Förfarandet i besvärnämnderna

Socialförsäkringsnämnden

Socialförsäkringsnämndens verksamhetsområde är enligt 51 § sjukförsäkringslagen en försäkringskrets inom folkpensionsanstalten. För närvarande är antalet nämnder sålunda fem. Statsrådet tillsätter medlemmarna för fyra år i sänder. Varje nämnd består av en ordförande och en vice ordförande samt en läkarledamot och två ledamöter som är förtrogna med de försäkrades förhållanden. Varje medlem har en suppleant. Ordföranden skall ha den behörighet som fordras för domartjänst. Vid behandlingen av ett ärende vars avgörande är väsentligen beroende av medicinska frågor skall en medlem vara läkare. Nämndens medlemmar sköter sitt uppdrag som bisyssla.

Bestämmelser om socialförsäkringsnämndens arbete ingår i sjukförsäkringsförordningen (473/1963), men bestämmelser om det egentliga rättegångsförfarandet finns dock inte. Förfarandet i nämnden är i praktiken skriftligt. Nämndens arbetsordning in-

nehåller närmare bestämmelser om beslutsfattandet vid nämndens sammanträden, om uppgörande av protokoll och om undertecknande av beslut.

Prövningsnämnden

I 54 § sjukförsäkringslagen bestäms om prövningsnämndens sammansättning. Nämnden, som tillsätts av statsrådet för högst fyra år i sänder, består av en ordförande med uppdraget som huvudsyssla, ett behövt antal vice ordförande och andra medlemmar, vilka skall vara förtrogna med socialförsäkringen. Dessa medlemmar är lagfarna medlemmar, läkarmedlemmar och sådana medlemmar som företräder kännedom om de försäkrades förhållanden. Ordföranden, vice ordförandena och minst två andra medlemmar skall ha den behörighet som krävs för domartjänst. Av de övriga medlemmarna skall minst två vara läkare. Med undantag av ordföranden har medlemmarna uppdraget som bisyssla. Nämnden är för närvarande uppdelad i fyra sektioner.

I förordningen om prövningsnämnden (422/1964) finns förutom bestämmelser om hur arbetet ordnas internt även vissa procedurbestämmelser. Enligt 8 § i förordningen skall vid behandlingen av ärenden i nämnden tillämpas laga rättegångsförfarande. Förfarandet i prövningsnämnden är skriftligt. Det finns inga bestämmelser om muntligt förfarande. Enligt 25 § i förordningen har prövningsnämnden och dess sektioner rätt att höra sakkunniga och få handräckning av myndigheter.

Pensionsnämnden

Bestämmelser om pensionsnämnden ingår i 20 § lagen om pension för arbetstagare och i förordningen om pension för arbetstagare (183/1962). Nämnden består av en ordförande, som skall ha avlagt juridisk examen och vara förtrogen med pensionsförsäkring, samt minst åtta ledamöter. Ledamöterna förordnas av social- och hälsovårdsministeriet för högst tre år i sänder. Minst en av ledamöterna förordnas till vice ordförande, och för de övriga ledamöterna förordnas även personliga suppleanter. Av ledamöterna förordnas minst två på förslag av arbetsgivarorganisationerna och minst två på förslag av arbetstagar- och funktionärsorganisationerna. Av de övriga ledamöterna skall åtminstone en

ha avlagt en examen som berättigar till utövande av domartjänst, en skall vara försäkringsmatematiker och två vara försäkringsläkare. Enligt 18 § lagen om pension för lantbruksföretagare deltar lantbruksföretagare i behandlingen av i lagen avsedda ärenden. På motsvarande sätt skall enligt lagens 15 § företagaremedlemmar delta i behandlingen av ärenden som avses i lagen om pension för företagare. Pensionsnämnden avgör ärendena i divisioner med sex ledamöter. Numera finns det fyra divisioner. Nämnden består för närvarande utöver ordförande av tre vice ordförande och 20 egentliga ledamöter. Med undantag av ordföranden har ledamöterna uppdraget som bisyssla.

Förfarandet i pensionsnämnden är helt skriftligt. En bestämmelse om hörande av parter ingår i 21 b § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare. Där bestäms att pensionsnämnden skall bereda den vars intresse beslutet gäller möjlighet att bli hörd. Med stöd av en hänvisningsbestämmelse tillämpas bestämmelsen på alla slag av pensioner och förmåner som behandlas i pensionsnämnden. Det finns inte bestämmelser om muntlig förhandling eller om hörande av vittne under ed.

Statens pensionsnämnd

Enligt 23 a § lagen om statens pensioner består statens pensionsnämnd av en ordförande och sju andra medlemmar, som utses av finansministeriet för tre år i sänder. Ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara förtrogen med tjänstemanna- och arbetsrätt. Av medlemmarna skall en vara läkare och tre skall förordnas bland personer som har föreslagits av organisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Varje medlem har en personlig suppleant. Pensionsnämnden verkar i anslutning till statskontoret. Dess medlemmar sköter sitt uppdrag som bisyssla.

I 23 § lagen om statens pensioner bestäms om besvärsmått, besvärinstanser, delgivning av beslut och början av besvärstid. Enligt 23 § 3 mom. i den nämnda lagen gäller i övrigt om ändringssökande vad som bestäms i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Förfarandet i nämnden är skriftligt enligt dess arbetsordning. Nämnden kan dock enligt arbetsordningen höra ändringssökanden eller dennes ombud muntligt. Den har även rätt att höra sakkunniga. I

nämndens arbetsordning finns även bestämmelser bl.a. om omröstning och inhämtande av ytterligare utredning. I 23 a § 4 mom. lagen om statens pensioner bestäms om hörande av part på grund av ytterligare utredning.

Kommunernas pensionsnämnd

Enligt 7 § lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare består pensionsnämnden av en ordförande och en vice ordförande samt nio andra medlemmar, som förordnas av inrikesministeriet för fyra kalenderår i sänder. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juridisk examen och vara förtrogna med tjänstemanna- och arbetsrätt. Av medlemmarna skall en vara läkare och en förtrogen med försäkringsverksamhet. Av de övriga medlemmarna förordnas tre bland personer som föreslagits av Finlands Kommunförbund rf och tre bland personer som föreslagits av de huvudavtalsorganisationer som avses i 3 § i det kommunala huvudavtalet. Varje medlem har en personlig suppleant, om vilken gäller vad som bestäms om medlem. Nämndens medlemmar sköter sitt uppdrag som bisyssla.

I 8 § i lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare bestäms om besvärsmått, besvärinstanser, delgivning av beslut och besvärstiden. Enligt lagens 8 § 5 mom. gäller i övrigt om ändringssökande vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. I arbetsordningen för kommunernas pensionsnämnd finns bestämmelser om olika skeden i behandlingen av ärenden, såsom inhämtande av ytterligare utredning innan ärendet föredras, granskning av handlingar före sammanträdet och avgörande av ärendet vid sammanträdet. Enligt arbetsordningen är behandlingen av ärenden skriftlig, men pensionsnämnden eller dess sektion kan vid behov höra ändringssökanden eller dennes ombud även muntligt. Pensionsnämnden eller en sektion av den har rätt att höra även sakkunniga. Det finns inte bestämmelser om hörande av vittnen.

Olycksfallsnämnden

Enligt 53 § lagen om olycksfallsförsäkring har olycksfallsnämnden en ordförande med uppdraget som huvudsyssla, minst två vice ordförande, minst tre lagfarna medlemmar och tre läkarmedlemmar samt minst sex ar-

betsmarknadsmedlemmar. Statsrådet förordnar medlemmarna och deras personliga suppleanter för tre år i sänder. Av arbetsmarknadsmedlemmarna skall minst tre förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarna och minst tre på förslag av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningar. Enligt 10 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare förordnas för nämnden för i lagen avsedda ärenden på motsvarande sätt minst tre medlemmar på förslag av lantbruksföretagarnas organisationer. Nämndens ordförande, vice ordförande och lagfarna medlemmar skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara väl förtrogna med olycksfallsförsäkringen. Läkarmedlemmarna skall vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicinen. Nämnden kan i sin verksamhet vara indelad i sektioner.

Bestämmelser om olycksfallsnämndens verksamhet finns i förordningen om olycksfallsnämnden (839/1981) och i nämndens arbetsordning. Vid behandlingen av ärenden i nämnden iakttas enligt 8 § 1 mom. i förordningen rättegångsordningen för tvistemål. Å andra sidan bestäms i 10 § 1 mom. i förordningen att förfarandet i nämnden är skriftligt. Det förfarande som skall iakttas i nämnden är i praktiken beroende av principerna i förvaltningsprocesslagen. Detta yppar sig bl.a. i fråga om i vilken utsträckning nämnden skaffar extra utredning på tjänstens vägnar. Nämnden och dess sektioner har rätt att höra sakkunniga och få handräckning av myndigheter. Det finns inte bestämmelser om hörande av vittnen.

Arbetslöshetsnämnden

Enligt 39 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa består arbetslöshetsnämnden av en ordförande, som kan sköta uppdraget som huvudsyssla, samt ett behövt antal vice ordförande, lagfarna medlemmar, läkarmedlemmar samt representanter för arbetskraftsmyndigheterna och arbetsmarknadsorganisationerna, vilka samtliga handlar under domansvar. För andra medlemmar än ordförandena och vice ordförandena förordnas personliga suppleanter. Statsrådet förordnar medlemmarna och suppleanterna för tre år i sänder. Av arbetsmarknadsmedlemmarna skall hälften förordnas på förslag av arbetsgivarorganisationerna och hälften på förslag av arbetstagarnas och tjänstemännens fack-

föreningar. Ordföranden, vice ordförandena och de lagfarna medlemmarna samt deras suppleanter skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara väl förtrogna med utkomstskyddsfrågor. Läkarmedlemmarna och deras suppleanter skall vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicin.

Närmare bestämmelser om förfarandet i arbetslöshetsnämnden ingår i förordningen om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (742/1984). Behandlingen av ärenden i nämnden är skriftlig. Nämnden har rätt att höra sakkunniga och få handräckning av myndigheter. I 39 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns en bestämmelse om hörande av part.

Besvärnämnden för studiestöd

Enligt 32 § lagen om studiestöd har besvärnämnden för studiestöd en ordförande, en vice ordförande samt fyra andra medlemmar och var och en av dem har en personlig suppleant. Statsrådet förordnar medlemmarna samt deras suppleanter för tre år i sänder. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen. Av de övriga medlemmarna skall två ha god kännedom om högskolestudier och två god kännedom om allmänbildande studier eller yrkesinriktade studier efter grundskolan. Bestämmelser om besvärnämndens verksamhet finns i förordningen om besvärnämnden för studiestöd (272/1994) och i nämndens arbetsordning. Ärendena avgörs på föredragning vid sammanträde. Det finns inte bestämmelser om muntlig förhandling i ärenden.

2.2.4. Förfarandet i försäkringsdomstolen

Bestämmelser om försäkringsdomstolen finns i lagen och förordningen om försäkringsdomstolen (14/1958 och 264/1982). Enligt 1 § i lagen har försäkringsdomstolen till uppgift att som specialdomstol i fråga om social trygghet behandla sådana ärenden som enligt olika lagar om socialförsäkring hör till dess behörighet. I de flesta ärenden som den behandlar är försäkringsdomstolen andra och sista besvärinstans.

Vid försäkringsdomstolen finns en försäkringsöverdomare, äldre och yngre försäkringsdomare samt försäkringssekreterare. De sistnämnda verkar som föredragande i ärenden och som tredje lagfaren ledamot i de

ärenden som de föredrar. Vid försäkringsdomstolen finns dessutom läkarledamöter och andra lekmannaledamöter samt ett behövt antal suppleanter för lekmanaledamöterna. De som utnämns till försäkringsöverdomares, försäkringsdomares eller försäkringssekreterares tjänst skall ha avlagt juridisk examen. De skall även alla vara förfarna i domarvärv eller försäkringssekreteraren kan alternativt i minst tre år ha tjänstgjort som föredragande vid försäkringsdomstolen.

Försäkringsöverdomaren och försäkringsdomarna utnämns av republikens president på framställning av högsta domstolen. För utnämning av försäkringsdomare uppgör försäkringsdomstolen först tjänsteförslag. Föredragandena vid försäkringsdomstolen, försäkringssekreterarna, utnämns av högsta domstolen sedan försäkringsdomstolen uppgjort tjänsteförslag. Försäkringsdomstolens läkarledamöter och deras suppleanter förordnas av statsrådet för tre år i sänder på framställning av social- och hälsovårdsministeriet. Läkarledamöterna skall vara legitimerade läkare. De ovan nämnda lagfarna ledamöterna vid försäkringsdomstolen har uppdraget som huvudsyssla. Läkarledamöterna sköter sitt uppdrag som bisyssla.

Bestämmelser om förordnande av andra lekmannaledamöter ingår i lagstiftningen om de ärenden som skall behandlas vid försäkringsdomstolen. Sådana bestämmelser finns i 54 a § lagen om olycksfallsförsäkring, 42 § 2 och 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa, 21 f § lagen om pension för arbetstagare, 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare, 40 § 2 mom. lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, 32 § 2 mom. lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare, 37 § 2 mom. lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare, 12 § 2 mom. lagen om stöd för nedläggning av växthusodling och äppelproduktion, 19 § 2 mom. lagen om stöd för nedläggning av lantbruksproduktion, 15 § 2 mom. lagen om pension för företagare, 61 b § lagen om sjömanspensioner, 24 a § lagen om statens pensioner, 21 a § lagen om statens familjepensioner, 7 e § pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan, 10 a § lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare, 58 a § 3 mom. och 74 a § folkpensionslagen, 33 § lagen om studiestöd, 29 a § lagen om skada, ådragen i krigstjänst, 10 § 2 mom. lagen om olycks-

fallsförsäkring för lanbruksföretagare och 7 § 3 mom. lagen om stöd efter värnplikts ärenden.

Enligt bestämmelserna förordnas lekmanaledamöterna och deras suppleanter av statsrådet för tre år i sänder, i allmänhet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet men i vissa fall på framställning av något annat ministerium. I lagarna bestäms om de krav som ställs på lekmanaledamöter och vilka instanser som uppgör förslag om förordnande av lekmanaledamöter. I lagrummen anges även den typ av ärenden i vars behandling lekmanaledamöterna deltar.

Rättegångsärenden behandlas i en division av försäkringsdomstolen. Ordförande i divisionen är en försäkringsdomare och andra ledamöter är två lagfarna ledamöter. Om ärendet är av medicinsk art, är ledamöterna en lagfaren ledamot och en läkarledamot. Även en försäkringssekreterare kan tjänstgöra som lagfaren ledamot. Dessutom deltar i behandlingen av ärendet två lekmanaledamöter i enlighet med vad som särskilt bestäms eller om divisionen så beslutar. En del ärenden behandlas i en sammansättning med tre ledamöter utan lekmanaledamöter. Vid försäkringsdomstolen finns numera sex ordinarie och två extra divisioner.

Enligt 9 § lagen om försäkringsdomstolen är rättegångsförfarandet i domstolen skriftligt. Domstolen kan dock av särskilda skäl besluta att verkställa muntligt förhör. Vid muntligt förhör kan parter även höras under sanningsförsäkran samt vittnen och sakkunniga på ed. Domstolen kan begära att vittnen och sakkunniga hörs vid den allmänna underrätt där detta lämpligast kan ske. Försäkringsdomstolen har rätt att få handräckning av andra myndigheter. För utredning av ett ärende kan försäkringsdomstolen införskaffa utlåtande av fackmyndigheter och annan sakkunnighjälp. Enligt 9 § 4 mom. skall i övrigt vid rättegångsförfarandet i försäkringsdomstolen i tillämpliga delar iaktas vad som bestäms om rättegång i allmänna domstolar.

I fråga om förfarandet när ändring söks hos försäkringsdomstolen skall även iaktas de hänvisningsbestämmelser, i t.ex. 23 § 3 mom. lagen om statens pensioner, 8 § 5 mom. lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare samt 7 § 3 mom. lagen om evangelisk-lutherska kyrkans pensioner, enligt vilka man när ändring söks i ärenden som avses i lagen skall följa

inte bara de specialbestämmelser som ingår i lagen utan också förvaltningsprocesslagen eller, enligt en föråldrad hänvisning, lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Dessa specialbestämmelser kan anses undantränga bestämmelsen i 9 § 4 mom. lagen om försäkringsdomstolen.

I försäkringsdomstolen har numera inte anordnats muntliga förhandlingar. Vid utredningen av ärenden iaktas i praktiken vid försäkringsdomstolen i stor utsträckning officialprincipen. Förfarandet i försäkringsdomstolen skiljer sig sålunda betydligt från det förfarande som regleras i rättegångsbalken. Detaljerade bestämmelser om förfarandet ingår i förordningen om försäkringsdomstolen och i domstolens arbetsordning.

2.2.5. Antalet ärenden som behandlas i besvärinstanser

I försäkringsdomstolen avgjordes år 1997 ca 13 000 ärenden. Den största målkategorin utgjordes av sådana som gällde förvärvspension, eftersom inkomna ärenden som gällde olika pensionsystem avgjordes i sammanlagt 3 347 fall. Andra stora målkategorier gällde utkomstskydd för arbetslösa (2 763), folkpensionsärenden (1 937), militärskadeärenden (1 638) och ärenden som gällde olycksfall i arbetet (1 229). En klar majoritet av pensionsärendena gällde medicinsk bedömning av arbetsförmågan. Försäkringsdomstolens nettoutgifter per avgörande var 1 668 mk.

I socialförsäkringsnämnderna avgjordes år 1997 sammanlagt 4 799 ärenden, av vilka ca 2 000 gällde sjukdagpenning, ca 800 läkemedelsersättningar, ca 440 reseersättningar inom sjukförsäkringen, ca 300 stöd för hemvård av barn, ca 260 barnbidrag och ca 110 militärunderstöd.

I prövningsnämnden avgjordes år 1997 sammanlagt 11 461 ärenden. Av ärendena gällde 2 777 invaliditetspension enligt folkpensionslagen, 485 individuell förtidspension och 2 660 allmänt bostadsbidrag. I ca 1 700 avgöranden var det fråga om ett ärende i vilket ändring inte fick sökas i prövningsnämndens beslut. Av dessa ärenden gällde 904 sjukförsäkringsfrågor, ca 500 bostadsbidrag för pensionstagare och 293 företagshälsövård, stöd för hemvård av barn eller barnbidrag. I ungefär två tredjedelar av de ärenden som avgörs i prövningsnämnden är det fråga om bedömning av medicinska frågor.

Den största delen av de ärenden som domstolen behandlar som högsta instans är dock juridiska tvistefrågor. Prövningsnämndens kostnader år 1997 var 642 mk per avgjort ärende.

Av de ovan nämnda tre pensionsnämnderna avgjordes år 1997 i den pensionsnämnd som behandlar den privata sektorns pensionsärenden ca 5 000 ärenden, i statens pensionsnämnd ca 720 ärenden och i kommunernas pensionsnämnd 1 429 ärenden. Av avgörandena gällde ca 70-80 % bedömning av arbetsförmågan enligt förutsättningarna antingen för invaliditetspension eller för individuell förtidspension. Kostnaderna för behandling av ett ärende i pensionsnämnderna var i genomsnitt ca 1 700 mk.

I olycksfallsnämnden avgjordes år 1997 ca 5 300 ärenden. En tredjedel av målen gällde huruvida en skada eller sjukdom var en följd av ett olycksfall som berättigar till ersättning eller av en yrkessjukdom eller någon annan orsak. Även när rätten till ersättning avgörs var det oftast fråga om huvudsakligen medicinska omständigheter. Enligt den indelning som tillämpas i nämnden var sålunda 4 785 ärenden medicinska och ca 520 ärenden juridiska. Inom olycksfallsförsäkringen förutsätts för avgörande av frågan om orsak och följd annorlunda och noggrannare medicinska och juridiska utredningar gällande förhållandena då olycksfallet inträffade eller då yrkessjukdomen yppade sig än vad som behövs då enbart en fråga om medicinsk arbetsförmåga avgörs. Nämndens kostnader per ärende har uppgått till ca 1 635 mk och per föredragande har ca 550 ärenden avgjorts under ett år.

I arbetslöshetsnämnden avgjordes år 1997 ca 11 700 ärenden. Av ärendena gällde ca 908 utbildnings- och avgångsbidrag, 293 lönegaranti och de övriga 10 465 förmåner under arbetslöshet. I de ärenden som avgörs i nämnden är det oftast fråga om att utreda de omständigheter som har lett till att en förmån förvägrats. I en mindre del av ärendena är det fråga om lagtolkning gällande förmånens belopp eller annan lagtolkning. Få medicinska frågor tas upp i nämnden. I de flesta ärenden om utkomstskydd för arbetslösa gäller besvärstresstet arbetslöshetsersättning för karenstid, som sammanlagt uppgår till ca 3 000 mk för den som enbart får grunddagpenning. Intresset är större om förmånen har förvägrats på grund av att personen inte har ansetts vara tillgänglig på

arbetsmarknaden. Kostnaderna per avgörande var 683 mk.

Till besvärsnämnden för studiestöd inkom år 1997 sammanlagt 2 287 ärenden. Den största målkategorin gällde återkrav av studiestöd. År 1997 inkom 650 sådana ärenden. I 414 ärenden var det fråga om beaktande av föräldrarnas inkomster. Kostnaderna för behandling av ett ärende var 752 mk år 1997.

2.3. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

2.3.1. Allmänt

Det finns skillnader mellan olika stater i fråga om hur domstolsövervakningen av förvaltningsbeslut har ordnats. I flera länder, såsom Sverige, Tyskland, Österrike och Frankrike, har för detta ändamål inrättats förvaltningsdomstolar, medan i vissa länder, såsom Norge och Danmark, samma domstolar som behandlar privaträttsliga tvistemål och brottmål även är behöriga i detta fall. På grund av denna skillnad har även ändringssökandet i ärenden gällande social trygghet ordnats på varierande sätt i olika länder. På grund av ärendenas särskilda natur finns det i flera länder tillgång till en förvaltningsintern möjlighet till rättelse eller ändringssökande före domstolsbehandling eller innan ärendena åtminstone i första instans behandlas i en specialdomstol för socialärenden.

De nationella rättskipningssystemen är även beroende av de internationella avtal som är bindande för länderna i fråga. Artikel 6 i den inom ramen för Europarådet ingångna konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990), nedan europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, innehåller bestämmelser om rätt för en enskild att få ärenden av vissa slag behandlade vid domstol samt om de krav som skall ställas på domstolförfarandet. Enligt praxis vid europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna skall artikeln beaktas även när ändringssökandet i fråga om social trygghet regleras.

I rättspraxis vid Europeiska gemenskapernas domstol har vissa minimikrav ställts på medlemsländernas rättsskyddssystem i syfte att säkerställa att gemenskapsrätten genomförs på behörigt sätt. I vissa socialförsäkringsärenden är det även fråga om att tolka

innehållet i gemenskapsrätten. I fråga om dessa målkategorier kan därför även gemenskapsrätten inverka på de avgöranden som gäller rättsskyddssystemet.

2.3.2. Sverige

I Sverige behandlades besvär som gällde social trygghet tidigare först i försäkringsrätten, vars beslut kunde överklagas hos försäkringsöverdomstolen. De tre försäkringsrätterna indrogs dock år 1991 och de ärenden som hade ankommit på dem överfördes till länsrätterna. Sedermera indrogs försäkringsöverdomstolen den 1 juli 1995 och de ärenden som hade ankommit på den överfördes till regeringsrätten, som är högsta förvaltningsdomstol. Sålunda behandlas numera alla ärenden gällande social trygghet vid allmänna förvaltningsdomstolar.

Länsrättens beslut överklagas i Sverige hos kammarrätten och kammarrättens beslut hos regeringsrätten. För ändringssökande hos kammarrätten har sedan 1995 fordrats prövningstillstånd i flera målkategorier, bl.a. i ärenden som rör allmän socialförsäkring eller social service. Kammarrätten kan meddela prövningstillstånd, om ett avgörande av en högre domstol behövs i ärendet med tanke på styrningen av rättspraxis eller om orsak att ändra länsrättens beslut framkommer i ärendet eller om det finns andra särskilda skäl att pröva besvären. Kammarrätten kan i Sverige även behandla ansökningar om återbrytande av beslut och om återställande av försutten frist.

I försäkringsrätterna och försäkringsöverdomstolen fanns såväl lagfarna ledamöter som lekmannaledamöter. Det fanns inte läkarledamöter. I medicinska frågor inbegärdes utlåtanden av sakkunnigläkare. Nämndmän finns även i länsrätterna, som är första besvärinstans i systemet med allmänna förvaltningsdomstolar på tre nivåer.

Förfarandet vid förvaltningsdomstolarna är i allmänhet skriftligt. Muntligt förfarande kan ordnas för någon fråga, om det kan anses främja utredandet av ärendet eller ett snabbt avgörande. Vid länsrätterna och kammarrätterna skall muntlig förhandling ordnas, om en enskild part fordrar det, såvida det inte är onödigt att ordna sådan eller det finns särskilda skäl mot en muntlig förhandling.

I Sverige finns det inte allmänna bestämmelser om ersättande av rättegångskostnader

i förvaltningsrättskipning. Om en part orsakas kostnader t.ex. på grund av vittnesarvoden eller annars på grund av skaffande av bevis, kan han få ersättning för dessa kostnader av statens medel. I vissa fall kan ersättning för kostnader som orsakats av förvaltningsrättskipning betalas till en part med stöd av bestämmelserna om skadestånd. Dessutom bestäms beträffande skatteärenden att den skattskyldige i vissa fall har rätt att få ersättning för kostnader som orsakats honom på grund av behandling av ett skatteärende vid domstol eller någon annan myndighet.

2.3.3. Tyskland

Förutom allmänna förvaltningsdomstolar finns i Tyskland socialdomstolar och skatteminstolar som särskilda förvaltningsdomstolar. Systemet med socialdomstolar är ett trestegssystem liksom även systemet med allmänna förvaltningsdomstolar. Det finns särskilda lagar om förfarandet vid de särskilda förvaltningsdomstolarna. Därför iaktas vid behandlingen av besvär som gäller social trygghet vad som bestäms i socialprocesslagen (Sozialgerichtsgesetz).

Förfarandet vid socialdomstolar påminner om förfarandet vid allmänna förvaltningsdomstolar och i civilprocesser, t.ex. så tillvida att det i ett ärende i allmänhet förutom skriftlig behandling även sker en kompletterande muntlig förhandling. Parterna kan själva närvara i den muntliga förhandlingen eller anlita ombud. I socialprocesser liksom även i annan förvaltningsrättskipning iaktas dock den inkvisitoriska principen i motsats till vad som är fallet i civilprocesser, och socialdomstolen är då skyldig att på tjänsens vägnar utreda de omständigheter som är av betydelse för avgörandet.

Rättegången vid socialdomstolarna är gratis och öppen för allmänheten. En rättegångs offentlighet kan likväl begränsas, om det kan anses att någon part annars vållas betydande olägenhet.

2.3.4. Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna

Enligt artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna skall envar vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upp-

rättats enligt lag, när det gäller att pröva hans rättigheter och skyldigheter. Enligt den engelska konventionstexten skall artikeln förutom i brottmål tillämpas i fråga om "civil right and obligation". I den svenska översättningen talas här om rättigheter och skyldigheter.

Begreppet "civil right and obligation" betyder primärt ärenden där privaträttsliga aspekter dominerar, men har i rättspraxis vid europeiska kommissionen och domstolen för de mänskliga rättigheterna fått en vidare innebörd än privaträttsliga tvistemål och har gradvis utvidgats till att omfatta allt fler förvaltningsärenden inom Finlands rättsordning, eftersom det vid tillämpningen av artikeln inte har ansetts vara avgörande på vilket sätt en rättighet eller skyldighet karaktäriseras i den nationella lagstiftningen. Sålunda har det inte heller betydelse att en tvist behandlas i ett annat rättskipningsorgan än vid en domstol som inrättats för privaträttsliga tvistemål eller brottmål.

Fastän tillämpningen av artikeln förutsätter att det finns en tvist eller meningsskiljaktighet som rör rättigheter eller skyldigheter, kan det enligt beslutspraxis vara fråga om detta även i ett fall, då en myndighet har prövningsrätt när den fattar beslut om en viss förmån, och rättsliga kriterier begränsar denna prövningsrätt. Frågan om en meningsskiljaktighet är av rättslig natur bedöms vid tolkningen av konventionen inte nödvändigtvis enligt samma grunder som de som anger gränsen mellan rättslig prövning och ändamålsenslighetsprövning i Finlands rättsordning.

Tjänstemannaärenden, t.ex. sådana som gäller tjänsteutnämningar, befordringar eller avskedanden, faller i allmänhet utanför tillämpningsområdet för artikeln. Domstolen för de mänskliga rättigheterna har dock i flera fall ansett att artikelns tillämpningsområde omfattar ärenden som gäller pension på grund av tjänsteförhållande (F. Lombardo, 26.11.1992, 249-B, G. Lombardo, 26.11.1992, 249-C och Massa, 24.8.1993, 265-B). Eftersom artikelns tillämpningsområde har ansetts omfatta även ett ärende gällande efterlevandepension som beviljas med stöd av olycksfallslagstiftning (Deumeland, 29.5.1986, 100), ett ärende gällande en förmån som baserar sig på sjukförsäkringslagstiftning (Feldbrugge, 29.5.1986, 99) och ett ärende gällande offentligt ordnad invalidförsäkring (Schuler-Zraggen,

24.6.1993, 263), tolkas domstolens praxis numera så, att det inte har någon betydelse att göra åtskillnad mellan privat- och offentligt drag i ärenden som gäller förmåner på den sociala trygghetens område. Om det är fråga om en sådan personlig ekonomisk förmån som man under vissa förutsättningar är berättigad till enligt statens interna rätt, kan artikel 6 i konventionen tillämpas på en tvist rörande ärendet.

Kravet på en rättvis rättegång har en mångfacetterad innebörd. En allmän princip är kravet på opartiskhet, vilket betyder att alla parter skall ha lika möjligheter att framföra sin sak i en process. Parterna skall ha lika och tillräckliga möjligheter att delta i processen, bl.a. genom att göra sig förtrogna med de handlingar som är av betydelse för domstolens avgörande. Domstolen för de mänskliga rättigheterna har dessutom när den träffat avgöranden fäst uppmärksamhet åtminstone vid förfarandets grad av muntlighet, motiveringen till beslutet, parternas offentlighet, anlitaandet av ombud samt vid om rättegången är avgiftsfri och vid frågor gällande bevisning. De krav som ställs på en rättvis rättegång granskas nödvändigtvis inte separat, utan de kan även bedömas som en helhet.

I artikeln nämns inte uttryckligen att förhandlingen skall vara muntlig. Detta krav har dock härletts främst från det krav på offentlig rättegång som nämns i konventionen. För att en rättegång skall kunna vara öppen för allmänheten, bör förfarandet vara muntligt. Kravet på muntlig förhandling kan även grundas på att rättegången bör vara rättvis. Av motiveringen till avgörandet Schuler-Zraggen framgår att ett enbart skriftligt förfarande i mycket tekniska processer åtminstone inte i samtliga fall kränker kravet på en rättvis behandling, eftersom avgörandet kan baseras på skriftligt material. I fallet var det fråga om offentligt ordnad invalidförsäkring. Ändringssökanden hade inte uttryckligen begärt muntlig förhandling och ärendet ansågs inte vara av sådan art att muntlig förhandling på grund av någon allmän fördel borde ha ordnats på tjänstens vägnar. Enligt motiveringen till beslutet kunde avgörandet i detta fall ha kunnat basera sig snarare på skriftligt material än på muntlig utredning. I motiveringen fästes även uppmärksamhet vid att ärendets privata och medicinska natur otvivelaktigt har hindrat ändringssökanden att begära att

ärendet behandlas muntligt i närvaro av allmänheten. I motiveringen till beslutet nämns dessutom synpunkter enligt vilka domstolens verksamhet bör vara effektiv och ekonomisk.

I artikeln uppställs krav som gäller till vilken typ av organ ett ärende bör kunna föras. I den engelska konventionstexten används för domstol eller ett jämförbart organ uttrycket "tribunal". I konventionen bestäms att detta organ skall vara oavhängigt och opartiskt samt att det skall ha upprättats enligt lag.

Organet kan även vara något annat än en domstol som tillhör konventionsstatens egentliga domstolsorganisation, men det förutsätts att grunderna för organet är lagstadda samt att det är oavhängigt och opartiskt. Med oavhängighet avses att det är oberoende av lagstiftaren, den verkställande makten och parterna. Det anses inte vara tillräckligt att det kan bevisas att rättskipningsorganet i själva verket fungerat oavhängigt, utan t.ex. ett nära organisatoriskt samband mellan rättskipningsorganet och den verkställande makten kan ur parternas och allmänhetens synvinkel ifrågasätta rättskipningsorganets oavhängighet. Vid bedömningen av opartiskheten fästs uppmärksamhet såväl vid domarens subjektiva opartiskhet i ärendet som vid om parterna på grund av yttre omständigheter haft grundad anledning att betvivla domarens eller domstolens opartiskhet.

Att en domare utnämns på viss tid hindrar inte att domstolen är oavhängig, om domaren under denna tid åtnjuter oavsättlighet. Visserligen kunde en utnämning på synnerligen kort tid ifrågasätta oavhängigheten. I praktiken har det uttryckligen konstaterats att en femårig mandatperiod står i överensstämmelse med artikeln (Ettl, 23.4.1987, 117). I ett avgörande fästes i domstolens beslut ingen uppmärksamhet vid en treårig mandatperiod (Langborger, 22.6.1989, 155).

Artikeln förutsätter inte rätt att anföra fortsatta besvär hos en högre domstol. Om fortsatt ändringssökande har ordnats, är en utgångspunkt att de i artikel 6 nämnda kraven på förfarandet bör uppfyllas även i den högre domstolen. Detta är dock inte något absolut krav, eftersom bedömningen är beroende bl.a. av i vilken omfattning den högre domstolen behandlar ärendet. Om ärendet inte behandlas lika omfattande i högre instans som i första instans, behöver inte förfarandet

nödvärdigtvis uppfylla alla de krav som ställs i artikeln. Avgörandena Helmers (29.10.1991, 212-A), Andersson (29.10.1991, 212-B) och Fejde (29.10.1991, 212-C) har preciserat och vidgat kravet på muntlig förhandling. Enligt dem kan man låta bli att verkställa muntlig förhandling i andra instans även i frågor gällande fakta, om de kan avgöras på behörigt sätt utgående från handlingarna. Även sådana omständigheter som ärendets obetydlighet eller förbud mot reformatio in pejus kan ha en sådan betydelse att muntlig förhandling inte behöver verkställas i andra instans.

2.3.5. Europeiska unionen

En av de ledande principerna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget) är fri rörlighet för arbetstagare på basis av nationell behandling. Med stöd av artikel 51 i EG-fördraget verkställs inom den sociala trygghetens område sådana åtgärder som är nödvändiga för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare, särskilt genom att införa ett system som på det sätt som nämns i artikeln tryggar intressena för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar. Med stöd av artikeln har rådet gett en förordning om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EG) nr 1408/71, dvs. den s.k. förordningen om social trygghet. Förordningen tillämpas bl.a. på lagstiftning som gäller sjukdoms-, invaliditets-, ålders-, arbetslöshets-, arbetslöshets- och yrkessjukdomsförmåner samt familje- och moderskapsförmåner. I dessa målkategorier kommer sålunda EG-rätten att tillämpas vid de nationella domstolarna.

Inom EG-rätten ankommer det på de nationella myndigheterna i en medlemsstat att ordna rättsskydd. EG-rätten reglerar inte närmare det nationella domstolsväsendet eller det övriga rättsskyddssystemet. EG-domstolen har likväl genom sin rättspraxis uppställt vissa detaljerade krav på de nationella rättsmedlen. Den i artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna uttryckta principen om rätt till domstolsbehandling kan sträcka sig till ärenden på vilka EG-rätten tillämpas (mål 222/84, Johnston). Anlitandet av nationella rättsskyddsmedel får inte inom EG-rätten vara förenat med sämre förutsättningar eller större krav än i motsvarande nationella frågor (mål 33/76, Rewe,

och mål 199/82, San Giorgio).

EG-domstolens behörighet kompletterar rättsskyddssystemet inom området för EG-rätten. Särskilt det i artikel 177 i EG-fördraget nämnda förfarandet med förhandsavgöranden bildar en form av samarbete mellan de nationella domstolarna och EG-domstolen, vilket dels kvarhåller beslutsmakten hos den nationella domstolen, dels medger rätt för EG-domstolen att ge en bindande tolkning av EG-normer. En domstol i en medlemsstat kan enligt artikeln begära att EG-domstolen meddelar ett förhandsavgörande om tolkningen av EG-fördraget, om giltigheten och tolkningen av rättsakter som beslutats av gemenskapens institutioner eller av Europeiska centralbanken samt om tolkningen av stadgar för organ som upprättats genom rådets rättsakter, när stadgarna föreskriver detta.

Med domstol avses i artikel 177 utöver egentliga domstolar även andra självständiga rättskipningsorgan. EG-domstolen har i sin praxis vid tolkningen av begreppet domstol fäst uppmärksamhet bl.a. vid följande omständigheter: att organets verksamhet grundar sig på lag, att organet är av permanent natur, att förfarandena vid organet är likadana som vid egentliga domstolar, vilken medlemmarnas ställning är, att beslutsfattandet vid organet baserar sig på tillämpning av rättsregler, att organets avgöranden är av bindande art i motsats till bara rekommendationer samt att organet har ställning som obligatoriskt rättskipningsorgan inom sitt område. Begreppet har för Finlands del tolkats i EFTA-domstolen. I sitt avgörande om tolkningen av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) (Restamark, E 1/94) har EFTA-domstolen ansett tullnämnden vara en sådan domstol som avses i artikel 34 i det EES-avtal som gäller upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol, och som sålunda har rätt att begära förhandsavgöranden. Detta tyder på att även sådana besvärnämnder som behandlar socialförsäkringsärenden omfattas av begreppet.

2.4. Bedömning av nuläget

Det finns bara ett fåtal uttryckliga procedurbestämmelser om behandlingen av besvär som gäller social trygghet, och de är inte enhetliga för olika målkategorier. Utöver vissa detaljerade bestämmelser hänvisas som

en allmän princip i lagen om försäkringsdomstolen till vad som bestäms om rättegångsförfarandet i allmänna domstolar. Prövningsnämnden skall enligt en hänvisningsbestämmelse iakttas laga rättegångsordning. I bestämmelserna om olycksfallsnämnden hänvisas till rättegångsordningen i tvistemål. Det finns inte någon motsvarande hänvisningsbestämmelse i fråga om socialförsäkringsnämnden, arbetslöshetsnämnden, besvärnämnden för studiestöd eller pensionsnämnden.

De detaljerade bestämmelserna i rättegångsbalken om förfarandet i allmänna domstolar vid behandlingen av tvistemål kan inte som sådana tillämpas när ändring söks hos någon nämnd som avses ovan. De ärenden i vilka ändring söks i försäkringsanstaltens beslut är till sakinnehållet och processuellt jämförbara med förvaltningsärenden. På grund av ärendenas natur är förfarandet i allmänhet skriftligt och där iakttas också numera principerna för förvaltningsrättskipning. Med hänvisningen till rättegångsbalken har avsetts närmast att de allmänna rättegångsprinciper som framgår av rättegångsbalken skall iakttas till de delar som de kan tillämpas på ett föreliggande ärende. Dessa principer ingår nu i förvaltningsprocesslagen.

I ärenden som gäller pensionsskyddet för statens och kommunernas anställda är anknytningen till förfarandet i förvaltningsprocesser starkare än i fråga om de nämnda målkategorierna. Enligt bestämmelserna i lagarna skall när ändring söks i dessa ärenden förvaltningsprocesslagen i övrigt gälla. I förarbetena till förvaltningsprocesslagen har man visserligen utgått från att särskilda bestämmelser ges om förfarandet i försäkringsdomstolen och i de nämnder som på lägre nivå än domstol hör till systemet för sökande av ändring. Situationen orsakar tolkningsproblem, bl.a. med avseende på bestämmelserna om ersättning för rättegångskostnader, och därför bör bestämmelserna förtydligas.

De detaljerade bestämmelserna på lagnivå om förfarandet i besvärinstanser innehåller i allmänhet bara ett omnämnande om att förfarandet i nämnderna och i försäkringsdomstolen är skriftligt. I fråga om vissa organ har man dessutom kunnat bestämma om hörande av parter och om en möjlighet att begära skriftliga sakkunnigutlåtanden. En möjlighet att höra vittnen och sakkunniga på ed

ingår bara i bestämmelserna om försäkringsdomstolen. Muntligt hörande av parter är förutom i bestämmelserna om försäkringsdomstolen nämnt även t.ex. i arbetsordningen för den kommunala pensionsnämnden. I praktiken har muntliga förhandlingar inte ordnats i försäkringsdomstolen och nämnderna.

Bristerna i bestämmelserna om enskilds rätt till muntlig förhandling medför att rättskyddsmedlen i socialförsäkringsärenden inte uppfyller de krav på möjlighet till en rättvis rättegång vilka ingår i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Finland gjorde år 1990 vid anslutningen till konventionen en reservation, enligt vilken Finland tillsvidare inte kan garantera rätt till muntlig förhandling, bl.a. i försäkringsdomstolen och prövningsnämnden. Finland slopade den 20 december 1996 reservationen i fråga om högsta förvaltningsdomstolen, länsrätterna och delvis även vattendomstolarna på grund av att förvaltningsprocesslagen trädde i kraft. Eftersom Finland bör sträva till att helt slopa reservationen, behöver lagstiftningen ändras så att reservationen kan slopas även för försäkringsdomstolens och prövningsnämndens del.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Allmänt

Ett centralt mål för propositionen är att förenhetliga det förfarande som i olika socialförsäkringsärenden skall iakttas vid behandlingen av besvär. Ett annat mål är att det inte skall finnas ogrundade skillnader mellan förfarandet vid behandlingen av socialförsäkringsärenden och förfarandet vid förvaltningsprocessärenden. Dessutom avser man att förbättra parternas rättsskydd bl.a. genom att utvidga möjligheterna till muntlig förhandling. Målet är att den reservation beträffande muntlig förhandling som Finland gjort till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna skall kunna slopas även för försäkringsdomstolens och prövningsnämndens del.

I propositionen föreslås att förvaltningsprocesslagen skall tillämpas på behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen och de nämnder som är underställda den, om inte något annat bestäms särskilt. Tillämpningen av förvaltningsprocesslagen skall gälla inte

bara försäkringsdomstolen utan också olycksfallsnämnden, prövningsnämnden, socialförsäkringsnämnderna, arbetslöshetsnämnden, besvärnämnden för studiestöd och de pensionsnämnder som finns för olika pensionssystem, dvs. alla besvärinstanser inom socialförsäkringen. I fråga om försäkringsdomstolen bestäms om tillämpning av förvaltningsprocesslagen i 9 § lagen om försäkringsdomstolen och i fråga om de olika nämnderna i den lag som gäller respektive nämnd.

I stället för förvaltningsprocesslagen skall dock alltså tillämpas särskilda bestämmelser som avviker från nämnda lag och som gäller bl.a. besvärsmyndighet, hur besvär inverkar på verkställigheten av ett beslut och vart besvärsskriften skall sändas. I soviiallagstiftning skall även kvarstå vissa sådana centrala bestämmelser om ändringssökande som till innehållet motsvarar vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Dylika är t.ex. bestämmelserna om 30 dagars besvärstid och om att besvär skall anföras skriftligen.

3.2. Förvaltningsprocesslagens tillämplighet på socialförsäkringsärenden

Ändringssökande i olycksfallsärenden

I de utlåtanden som avgetts vid beredningen av förslaget har inga tvivel anförts beträffande förvaltningsprocesslagens tillämplighet på förfarandet i försäkringsdomstolen och i nämnderna, med undantag av vissa olycksfallsärenden. I förordning bestäms numera att i den olycksfallsnämnden som behandlar ärenden enligt lagen om olycksfallsförsäkring skall rättegångsordningen för tvistemål iakttas och i försäkringsdomstolen skall i tillämpliga delar iakttas vad som bestäms om rättegång i allmänna domstolar. I försäkringsdomstolens beslut får i vissa fall ändring sökas hos högsta domstolen med stöd av 53 b § lagen om olycksfallsförsäkring, om högsta domstolen med stöd av 30 kap. 3 § rättegångsbalken meddelar besvärstillstånd. Enligt 53 d § 2 mom. i lagen gäller beträffande extraordinärt ändringssökande hos högsta domstolen dessutom 31 kap. rättegångsbalken. En dylik bestämmelse om extraordinärt ändringssökande ingår även i 27 § 3 mom. lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel och 25 § 3 mom. lagen

om skada, ådragen i militärtjänst. I högsta domstolen tillämpas rättegångsbalken vid behandlingen av ärenden. Om förvaltningsprocesslagen tillämpades i dessa ärenden vid försäkringsdomstolen och olycksfallsnämnden, skulle det betyda att olika procedurlagar tillämpas i ett och samma ärende i olika besvärinstanser.

Rättegångsbalkens detaljerade bestämmelser om rättegången vid tingsrätt och hovrätt kan inte som sådana tillämpas i olycksfallsnämnden och försäkringsdomstolen. Om rättegångsbalken tillämpades i olycksfallsförsäkringsärenden, skulle det närmast vara fråga om tillämpning av de allmänna principer för rättegångsordningen som framgår av rättegångsbalken. Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen kan däremot, på samma sätt som i andra ärenden som behandlas vid försäkringsdomstolen, även tillämpas i olycksfallsförsäkringsärenden. Förvaltningsprocesslagens bestämmelser om muntlig förhandling och ersättning för kostnader skall i varje fall tillämpas även i dessa ärenden.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen och rättegångsbalken gäller delområden av samma laga rättegångsordning, och det råder ingen konflikt mellan principerna i dessa lagar. Förvaltningsprocesslagen innebär inget undantag från de principer som styr förfarandet och som även hittills i rättskipning i olycksfallsförsäkringsärenden gällt bl.a. hörande av part. Förvaltningsprocesslagen är en smidig allmän lag, vars tolkning är beroende av särdragen hos målkategorin. Fastän det är rättegångsbalken som tillämpas vid behandlingen av ärenden i högsta domstolen, finns det inget hinder för att högsta domstolen i egenskap av högsta instans för olycksfallsförsäkringsärenden kunde avgöra om förfarandet i försäkringsdomstolen och i olycksfallnämnden har skett enligt förvaltningsprocesslagen. Därför föreslås beträffande olycksfallsärenden inget undantag i 9 § lagen om försäkringsdomstolen, i vilken bestäms att förvaltningsprocesslagen tillämpas vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen. En bestämmelse om tillämpningen av förvaltningsprocesslagen i olycksfallsnämnden föreslås ingå i 53 § lagen om olycksfallsförsäkring.

Muntlig förhandling

Enligt 2 § förvaltningsprocesslagen tillämpas 37 - 50 § bara i domstolar. Däremot

tillämpas i andra myndigheter än i domstolar 18-20 § lagen om förvaltningsförfarande också i besvär och i extraordinärt ändringssökande.

En grundläggande princip i 37 § förvaltningsprocesslagen är att muntlig förhandling verkställs vid behov för att ett ärende skall kunna utredas. I 38 § bestäms dock dessutom att länsrätten skall verkställa muntlig förhandling om en enskild part begär det. Det samma gäller högsta förvaltningsdomstolen när den är första besvärinstans. När det bestäms att förvaltningsprocesslagen skall tillämpas på ändringssökande i socialförsäkringsärenden bör i lagen samtidigt tas in bestämmelser som anger på vilket sätt förvaltningsprocesslagens bestämmelser om muntlig förhandling skall tillämpas i försäkringsdomstolen, och i vilken utsträckning muntlig förhandling är möjlig i nämnderna.

För att den reservation till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som Finland gjort beträffande muntlig förhandling i försäkringsdomstolen och i prövningsnämnden skall kunna slopas, förutsätts att hos dessa besvärmyndigheter verkställs muntlig förhandling på begäran av en enskild under samma förutsättningar som i länsrätten, dvs. i enlighet med 38 § förvaltningsprocesslagen. Dessutom skall muntlig förhandling kunna ordnas enligt 37 § i lagen. Enligt förslaget intas bestämmelser om detta i lagen om försäkringsdomstolen och, med avseende på prövningsnämnden, i sjukförsäkringslagen. I fråga om prövningsnämnden skall bestämmelsen gälla bara sådana målkategorier i vilka den är sista besvärinstans.

När försäkringsdomstolen eller prövningsnämnden är högsta instans skall muntlig förhandling ordnas enligt 38 §, om en enskild begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte verkställas, bl.a. om det på grund av sakens natur eller av någon annan orsak är uppenbart onödigt. En part skall enligt 38 § 3 mom. uppge varför muntlig förhandling behövs och vilken utredning han ämnar anföra vid muntlig förhandling. Utgående från de grunder parten anfört bedömer man om muntlig förhandling är onödig, och det är möjligt att låta bli att ordna sådan om det är högst sannolikt att den inte vore till nytta. I allmänhet torde det inte vara till nytta att utreda subjektiva medicinska åkommor genom muntlig förhandling, om det finns en adekvat och tillräcklig skriftlig utredning om

detta. Även ärendets ringa betydelse inverkar på bedömningen. En utgångspunkt i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna är visserligen att den enskilde har rätt till muntlig förhandling om han så önskar. Därför kan det bli fråga om att avslå begäran med stöd av 38 § bara på sådana av beslutet framgående motiverade grunder som kan anses vara godtagbara även vid tolkningen av konventionen.

I förvaltningsprocesslagen har man utgått ifrån att muntlig förhandling på det sätt som avses i lagen närmast sker vid domstol. Vid bedömningen av om det finns anledning att bestämma om en möjlighet att hålla muntlig förhandling hos andra besvärsmyndigheter, bör besvärsmyndighetens självständiga ställning, sammansättning och arbetssätt beaktas. En besvärsmyndighet kan i vilket fall som helst med stöd av 18 § förvaltningsprocesslagen höra en part muntligt. Om myndigheten önskar höra vittnen på ed, kan det ske så som anges i 19 § förvaltningsprocesslagen, dvs. genom att ordna hörande av vittnen i länsrätten.

I ärenden som behandlas vid de i anslutning till folkpensionsanstalten verksamma socialförsäkringsnämnderna skall det vara möjligt att begära muntlig förhandling i prövningsnämnden, där 38 § förvaltningsprocesslagen skall tillämpas i detta avseende. Med beaktande av arten av de ärenden som behandlas i socialförsäkringsnämnderna samt nämndernas nära samband med folkpensionsanstalten, kan vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om muntligt hörande av part anses räcka med avseende på socialförsäkringsnämnderna. Sålunda behöver vid dem inte tillämpas förvaltningsprocesslagens bestämmelser om muntlig förhandling.

De övriga besvärsnämndernas ställning och sammansättning kan anses motsvara de förutsättningar som ordnandet av muntliga förhandlingar enligt förvaltningsprocesslagen uppställer. Nämndernas ordförande skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst. Om en nämnd är indelad i sektioner, skall även de andra ordförandena i sektionerna ha avlagt juris kandidatexamen. Medlemmarna i nämnderna förordnas av statsrådet eller av vederbörande ministerium för en bestämd tid. Fastän en del av medlemmarna utnämns på framställning av intresseorganisationer, är medlemmarna egentligen inte företrädare för olika parter. Varje medlem i en nämnd skall avlägga domared

innan han börjar sköta sitt uppdrag.

Bara i pensions-, prövnings- och olycksfallsnämnden finns det för närvarande en medlem med uppdraget som huvudsyssla, dvs. ordföranden i nämnden. I de nämnden och sektioner där alla medlemmar har uppdraget som bisyssla är det mer problematiskt att ordna muntliga förhandlingar än i domstolar där medlemmarna har uppdraget som huvudsyssla. I nämnderna avgörs numera i genomsnitt tiotals ärenden under ett sammanträde. Det är sålunda klart att det i nämnderna inte i mer än en liten del av ärendena är möjligt att ordna muntliga förhandlingar utan att väsentligt ändra verksamhetsätten. Detta är dock inte en tillräcklig grund för att i fråga om de centrala målkategorierna inom sjukförsäkringen i första instans göra avsteg från principerna i förvaltningsprocesslagen om medlen för utredande av ärenden. I propositionen utgår man i själva verket ifrån att nämndernas verksamhetssätt bör utvecklas på det sätt som förutsätts för att muntliga förhandlingar skall kunna ordnas.

Vid en bedömning av om bestämmelserna om muntlig förhandling skall tillämpas i pensionsnämnderna skall det även beaktas att enligt förslaget kan prövningsnämnden ordna muntlig förhandling i enlighet med 37 § även i sådana ärenden där den inte är högsta besvärinstans. Det finns inte orsak att försätta pensionsnämnderna i en annan ställning än prövningsnämnden, som behandlar besvär i folkpensionsärenden. Även i pensionsnämnderna är det sålunda motiverat att tillämpa 37 §.

I fråga om de ärenden som behandlas i arbetslöshetsnämnden är bedömningen av medicinska omständigheter inte av lika central betydelse som i pensionsnämnderna. Det kan vara fråga om att utreda orsakerna till att en förmån inom utkomstskyddet för arbetslösa har förvägrats, varför muntlig förhandling kan vara nödvändig för att ärendet skall kunna utredas. Dessutom måste man iakttäta att arbetslöshetsnämnden är den högsta besvärinstansen i ärenden som avses i lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden.

I fråga om de ärenden som behandlas i olycksfallsnämnden skall förutom medicinska omständigheter bedömas förhållandet mellan orsak och verkan i juridisk-medicinskt avseende. I olycksfallsärenden kan det vara fråga om att utreda de förhållanden un-

der vilka en skada eller sjukdom har uppkommit, och det kan således vara nödvändigt att ordna muntlig förhandling för att ärendet skall kunna utredas. Ändring i olycksfallsnämndens beslut får inte sökas i ärenden som avses i lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen, eller i underställningsärenden som avses i 43 § lagen om olycksfallsförsäkring. Då bör nämnden ta hänsyn till sin ställning som högsta besvärinstans när de tillämpar 37 § förvaltningsprocesslagen.

Det finns inte orsak att försätta besvärnämnden för studiestöd i en annan ställning än de övriga nämnder som är underställda försäkringsdomstolen. Möjligheten att i denna nämnd ordna muntlig förhandling i enlighet med 37 § förvaltningsprocesslagen är motiverad även på grund av att nämnden är den sista besvärinstansen i ärenden som avses i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter.

I propositionen föreslås att i andra besvärnämnder utom i socialförsäkringsnämnden skall vad som i 37 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas. Enligt lagrummet är en förutsättning för muntlig förhandling att sådan är nödvändig för att ett ärende skall kunna utredas. I socialförsäkringsprocesser är det oftast möjligt att i skriftlig form lämna den utredning som behövs för att avgöra ärendet. Genom muntlig förhandling kan man inte i allmänhet vinna sådan ytterligare utredning av betydelse för ärendet i de fall då avgörandet baseras på bedömning av medicinska omständigheter. Behovet av ytterligare utredning och metoderna för detta utgår i dessa frågor från medicinska synpunkter. I praktiken kan utredning i allmänhet fås ur patienthandlingarna. Om uppgifterna i dessa handlingar är bristfälliga, kan ytterligare utredning i allmänhet fås genom ytterligare medicinska undersökningar. En uppskattning är att muntlig förhandling med stöd av 37 § inte ordnas i särdeles många fall i sådana målkategorier som gäller bedömning av medicinska frågor.

Ersättande av rättegångskostnader

Enligt 74 § förvaltningsprocesslagen är en part skyldig att ersätta en annan parts rättegångskostnader helt eller delvis, om det särskilt med beaktande av avgörandet i ärendet

är oskäligt att denne själv får bära sina rättegångskostnader. Även den förvaltningsmyndighet som har fattat beslutet kan förpliktas att ersätta en parts rättegångskostnader. Då frågan om en myndighets ersättningsskyldighet prövas, skall det särskilt beaktas om rättegången har orsakats av ett fel hos myndigheterna. En enskild part får inte åläggas att ersätta en offentlig parts rättegångskostnader, om inte den enskilda parten har framfört ett uppenbart ogrundat yrkande.

I de lagar som gäller socialförsäkringsprocessen finns det inte bestämmelser om ersättande av rättegångskostnader. Försäkringsdomstolen har i vissa fall ålagt en försäkringsanstalt eller ett offentligt samfund att ersätta en enskild ändringssökandes kostnader, men i allmänhet har ersättningar inte ådömts. Fastän socialförsäkringsprocesser har sådana särdrag som det är motiverat att beakta i bestämmelserna om ersättningsskyldighet, finns det inte tillräckliga grunder för att bestämmelserna om ersättande av rättegångskostnader skall vara annorlunda i fråga om socialförsäkringsprocesser än i annan förvaltningsrättskipning. De allmänna principer som uttrycks i 74 och 75 § förvaltningsprocesslagen kan anses vara tillämpliga även i socialförsäkringsprocesser.

Det kan bli aktuellt att ersätta rättegångskostnader särskilt i sådana situationer då en försäkringsanstalt eller ett offentligt samfund anses ha träffat ett avgörande som är fel med hänsyn till de uppgifter som anstalten eller samfundet haft till sitt förfogande. Tillämpningen av bestämmelsen innefattar skälighetsbedömning. Vid denna skälighetsbedömning skall man bl.a. beakta vilka åtgärder som objektivt sett varit nödvändiga för åstadkommande av ändring. Nödvändigheten av den ändringssökandes åtgärder bör bedömas från dennes synpunkt och utgående från de förhållanden som rådde när besvären anfördes. T.ex. behövs i allmänhet inte hjälp av en juridisk expert, om det i besvären huvudsakligen är fråga om medicinsk bedömning av ändringssökandes hälsotillstånd. Den serviceprincip som också allmänt iaktas inom socialförsäkringen är ägnad att sänka beloppet av de nödvändiga kostnaderna.

Med stöd av förvaltningsprocesslagen kommer uppenbarligen ersättning för rättegångskostnader att ådömas i socialförsäkringsärenden i större omfattning än nu, men ersättningsskyldigheten kommer att vara snävare än när kostnader ådöms enligt lydelsen

i rättegångsbalken. Skyldigheten att ersätta en enskild parts kostnader skall i allmänhet åläggas ifrågavarande försäkringsanstalt eller offentliga samfund.

På grund av socialförsäkringsärendenas natur och skillnaderna i parternas ekonomiska ställning vore det i nästan alla fall oskäligt att ålägga en enskild att betala ersättning för rättegångskostnader till den försäkringsanstalt eller det offentliga samfund som är motpart. Därför övervägdes vid beredningen av propositionen möjligheten att med avvikelse från förvaltningsprocesslagen bestämma att en enskild inte i något fall kan åläggas att ersätta motpartens rättegångskostnader. Likväl bör även i socialförsäkringsprocesser bibehållas en principiell möjlighet att förelägga en dylik ersättningsskyldighet i fall av medvetet missbruk av rättegång. Enligt 74 § förvaltningsprocesslagen kan en enskild bli ersättningsskyldig bara i undantagsfall och kan särdragen hos målkatégorin beaktas vid tolkningen av bestämmelsen. Sålunda föreslås i fråga om socialförsäkringsärenden ingen bestämmelse som avviker från förvaltningsprocesslagen.

Extraordinärt ändringssökande

Lagen om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden upphävdes genom ikraftträdelsebestämmelsen i förvaltningsprocesslagen, och motsvarande bestämmelser togs in i 11 kap. förvaltningsprocesslagen. I 64 § förvaltningsprocesslagen bestäms om rätt för högsta förvaltningsdomstolen att återbryta ett lagakraftvunnet förvaltningsbeslut. Bestämmelser om högsta domstolens behörighet att återbryta en lagakraftvunnen dom ingår i 31 kap. rättegångsbalken. Beträffande försäkringsdomstolen ingår i speciallagar i allmänhet en bestämmelse enligt vilken domstolen kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut, om det grundar sig på felaktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt. Även prövningsnämnden har motsvarande rätt när den är högsta besvärinstans.

Den kompetensfördelning som vid extraordinärt ändringssökande finns mellan högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och försäkringsdomstolen har utformats enligt de högsta domstolarnas beslutspraxis. Högsta förvaltningsdomstolen har ansett att det inte hör till dess behörighet att återbryta beslut som meddelats av försäkringsdomstolen eller

av nämnder som är underställda den (HFD 1971 II 117 och 1976 II 128). Å andra sidan har högsta domstolen ansett att försäkringsdomstolens rätt att undanröja beslut undantränger högsta domstolens återbrytningsrätt, och därför har det ansetts att rätten att återbryta försäkringsdomstolens beslut hör till högsta domstolens behörighet bara i de ärenden om vilka detta särskilt bestäms. De högsta domstolarna har sålunda inte när de avgjort ärenden som högsta besvärinstans efter försäkringsdomstolen eller prövningsnämnden tillämpat de ovan nämnda bestämmelserna om återbrytande, utom i sådana ärenden för vilkas del det i speciallagar finns en uttrycklig bestämmelse om högsta domstolens befogenhet att återbryta beslut.

I detta sammanhang föreslås ingen ändring i systemet för extraordinärt ändringssökande. Bestämmelserna förtydligas så att de motsvarar nuvarande praxis. Det föreslås att i lagen om försäkringsdomstolen tas in en uttrycklig bestämmelse enligt vilken vad som i 11 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om extraordinärt ändringssökande inte tillämpas i ärenden som hör till försäkringsdomstolens behörighet. Eftersom prövningsnämnden är högsta besvärinstans i vissa ärenden, tas motsvarande bestämmelse in även i sjukförsäkringslagen. Ingen ändring föreslås i fråga om högsta domstolens behörighet vid extraordinärt ändringssökande.

Tillämpligheten av andra bestämmelser i förvaltningsprocesslagen

Vad som i 3 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om fogande av besväransvisning till beslut (14 §), skyldighet att upplysa om besvärstid (15 §) och rättelse av besväransvisning (16 §) kan som sådana tillämpas på behandlingen av socialförsäkringsärenden. Detsamma gäller vad som i 4 kap. bestäms om förande av omyndigs talan (17 - 19 §), anlitan av ombud och biträde (20 §) samt skyldighet för ett ombud att förete fullmakt (21 §). Den sistnämnda bestämmelsen bör dock med avseende på en enskild part tolkas smidigt i dessa ärenden.

I lagarna om sociala förmåner ingår en del specialbestämmelser om anförande av besvär. Med vissa undantag motsvarar speciallagarnas bestämmelser om besvärstiden och om hur den beräknas i sak 22 § förvalt-

ningsprocesslagen. Bestämmelserna i 26 § 1 och 2 mom. som anger hur besvärsskriften skall tillställas myndigheterna kommer i fråga om de flesta förmåner inte att tillämpas, eftersom man inom socialförsäkringslagstiftningen i synnerligen stor omfattning har övergått till självrättelse och besvärsskrifterna styrs till det organ som avgjort saken i första instans. Bestämmelserna i 5 kap. om anförande av besvär är för övrigt tillämpliga som sådana även på socialförsäkringsprocesser. Bestämmelserna om kompletteringsförfarande (28 §), överföring av ett ärende (29 §) och verkan av felaktig besväransvisning (30 §) motsvarar den serviceprincip som iaktas i socialförsäkringsärenden.

Bestämmelsen om besvärens form och innehåll (23 §) har till lydelsen ett tvingande innehåll i jämförelse med det smidiga förfarande som blivit praxis vid ändringssökande i socialförsäkringsärenden. Bestämmelsen är dock avsedd främst att styra parterna att framställa sin sak klart, varför det inte förutsätts särskilda bestämmelser för att nuvarande smidiga praxis skall kunna fortsätta. Av samma orsak kan även 24 och 25 § tillämpas när ändring söks i socialförsäkringsärenden.

Bestämmelserna i 6 kap. förvaltningsprocesslagen om hur besvär inverkar på verkställigheten av beslut avviker inte till innehållet från vad som gällt enligt 14 § lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Med avvikelse från annan förvaltningsrättskipning har i fråga om socialförsäkringsärenden i allmänhet bestämts särskilt att beslutet oberoende av att ändring söks skall iaktas till dess saken har avgjorts på lagkraftvunnet sätt. De bestämmelser som ingår i kapitlet kommer sålunda inte att ha någon nämnvärd betydelse i dessa ärenden.

I 7 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om handläggning och utredning av ärenden. Rättskipningen styrs centralt av 33 §, som uttrycker den inkvisitoriska principen och den anslutande officialprincipen och som anger att besvärmyndigheten skall se till att ärendet blir utrett och även på tjänstens vägnar skaffa utredning, 34 § om hörande av part samt 37 och 38 § om förutsättningarna för hållande av muntlig förhandling. Den inkvisitoriska principen är också numera på grund av ärendenas natur av särskilt stor betydelse i socialförsäkringsprocesser. Även principen om hörande av part har iakttagits i socialförsäkringsprocess genom att den har

varit en del av den laga rättegångsordningen.

I 9 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om beslutsfattandet. Beträffande de frågor som regleras i kapitlet finns numera inte avvikande bestämmelser i fråga om socialförsäkringsprocesser. Bestämmelsen i 51 § om avgörande av ärenden och i 55 § om delgivning av beslut är utan problem vad gäller socialförsäkringsärenden och motsvarar nuvarande praxis. Beträffande omröstning finns numera för besvärsnämndernas del särskilda bestämmelser i förordningen om respektive ämbetsverket eller i arbetsordningen för nämnden. För försäkringsdomstolens del hänvisas i lagen numera till det förfarande som iaktas i allmänna domstolar. Dessutom finns det en särskild bestämmelse om omröstningsförfarandet i plenum vid försäkringsdomstolen. De grundläggande bestämmelserna i 52 § om omröstning i ett kollegialt rättskipningsorgan kan även tillämpas på behandlingen av socialförsäkringsärenden.

Skyldigheten att motivera ett beslut har i socialförsäkringsprocesser baserat sig närmast på rättegångsbalken. Enligt 53 § förvaltningsprocesslagen skall ett beslut motiveras. Av motiveringen skall framgå de omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och den rättsliga grunden för avgörandet. Pensions- och försäkringsanstaltarnas motiveringar har förbättrats under de senaste åren. Detta ställer nya krav även på nivån på besvärinstansernas motiveringar till sina beslut. Med stöd av 53 § skall i motiveringen till ett beslut anges om besvärinstansen haft tillgång till någon ny utredning och den utredning på vilken beslutet baserats. I socialförsäkringsärenden gäller detta särskilt utredningar om hälsotillståndet. Med tanke på parternas rättsskydd är det viktigt att beslutet motiveras i enlighet med 53 § även i socialförsäkringsärenden.

I 54 § ingår detaljerade bestämmelser om vad som skall nämnas i ett beslut. För besvärsnämndernas och försäkringsdomstolens del finns om dessa frågor numera i någon mån bestämmelser på förordningsnivå eller i arbetsordning. Förfaringssätten varierar storligen. Beslutets uppbyggnad, utformning och innehåll har lämnats beroende av praxis. Bestämmelsen förtydligar och förenhetligar nuvarande praxis. Enligt 54 § 1 mom. 7 punkten antecknas i beslutet namnen på de personen som deltagit i beslutsfattandet. Eventuella avvikande åsikter skall även

nämnas i beslutet och fogas till det. I detta avseende innebär bestämmelsen i allmänhet en ändring av nuvarande praxis. Införlivad med förvaltningsprocesslagen uttrycker bestämmelsen dock en allmän princip som iakttas i förvaltningsrättskipning. Det finns inte tillräcklig orsak att i fråga om socialförsäkringsprocesser avvika från denna princip.

Bestämmelserna i 10 kap. om rättande av skrivfel är tillämpliga på besvärsmyndigheterna i socialförsäkringsärenden. Nuförtiden rättas skriv- och räknefel med stöd av 24 kap 10 § rättegångsbalken. I kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd rättas skriv- och räknefel nuförtiden med stöd av 56 § förvaltningsprocesslagen.

3.3. Bestämmelser om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter

Det föreslås att bestämmelserna om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter koncentreras till lagen om försäkringsdomstolen. Från den särskilda socialförsäkringslagstiftningen överförs till lagen om försäkringsdomstolen bestämmelser om lekmanaledamöternas behörighet och om när de deltar i behandlingen av ärenden. Till lagen om försäkringsdomstolen överförs även bestämmelserna om förordnande av lekmanaledamöter. Eftersom försäkringsdomstolen är en del av domstolväsendet och i administrativt hänseende är underställd justitieministeriet, föreslås att lekmanaledamöterna skall förordnas på framställning av justitieministeriet, medan det enligt gällande lag är social- och hälsovårdsministeriet som i de flesta fall gör framställning om sammansättningen. I bestämmelserna om sammansättningen föreslås inga ändringar i sak.

3.4. Förenkling av förfarandet i försäkringsdomstolen

I syfte att effektivera verksamheten är det nödvändigt att söka metoder att förenkla förfarandet i försäkringsdomstolen i den mån det är möjligt utan att rättsskyddet äventyras. Därför föreslås att ordningen för behandling av besvär som gäller invaliditetspensioner ändras med avseende på vissa fall.

En ändringssökande som fått ett nekande beslut på sin ansökan om invaliditetspension har ofta arbetat inom flera olika pensions-

system. Samma person kan sålunda samtidigt ha besvär anhängiga för erhållande av pension enligt flera olika pensionslagar. Enligt nuvarande system behandlas ärendena särskilt i en lekmannasammansättning som är specifik för varje enskilt pensionssystem, vilket fördröjer behandlingen. Definitionen av invaliditet varierar något i olika pensionslagar, och därför leder ett avgörande gällande ett pensionsslag inte alltid till samma slutresultat i fråga om andra pensionsslag. Avgörandena är dock beroende av varandra. De sammansättningar av försäkringsdomstolen som behandlar olika pensionssystem kan i undantagsfall träffa olika avgöranden för olika pensionsslag. I försäkringsdomstolens praxis har sådana avvikande avgöranden ändå inte fattats, utan beslutet angående den pensionslag som skall avgöra först har följts även beträffande andra pensionsslag. Det föreslås att till lagen om försäkringsdomstolen fogas en bestämmelse som föreskriver att om det är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension deltar lekmanaledamöterna i behandlingen av ärendet bara med avseende på avgöranden som fattats av den pensionsanstalt som ordnat det pensionskydd som personen senast omfattats av eller till vilket den återstående tiden fogas. Försäkringsdomstolen skall i allmänhet kunna avgöra ärendena med avseende på s.k. fribrevspensioner i en sammansättning med tre ledamöter. Detta skulle försnabba behandlingen av ärendena.

4. Propositionens verkningar

Förutom vissa undantag har det inga ekonomiska verkningar att förvaltningsprocesslagen börjar tillämpas i besvärinstanserna inom socialförsäkringens område och att bestämmelserna om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter flyttas till lagen om försäkringsdomstolen. De föreslagna ändringarna inverkar inte heller på förvaltningsrättskipningens organisation. Närmast de förslag som gäller muntlig förhandling och rättegångskostnader har ekonomiska verkningar.

Det är svårt att exakt bedöma hur reformen inverkar på antalet muntliga förhandlingar i försäkringsdomstolen och besvärsnämnderna. Muntliga förhandlingar kommer uppenbarligen småningom att bli vanligare efter att innehållet i de nya bestämmelserna blir känt. På grund av arten av de ärenden

som behandlas och eftersom utredning i allmänhet skall företas skriftligen i socialförsäkringsprocessen, torde muntliga förhandlingar inte begäras så ofta som i länsrätterna. Dessutom kommer den genomsnittliga tid som behövs för muntlig förhandling uppenbarligen att vara kortare än i länsrätterna.

Ingen vedertagen praxis har ännu uppkommit vid länsrätterna i fråga om tillämpningen av vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling. I regeringens proposition med förslag till förvaltningsprocesslag och till lagstiftning som har samband med den (RP 217/1995 rd) uppskattades att 1 600 - 2 800 muntliga förhandlingar skulle hållas i länsrätterna varje år, om 25 000 ärenden antas inkomma till länsrätterna. Vid försäkringsdomstolen anhängiggörs nuförtiden ca 12 000 ärenden per år. Det beräknas att muntliga förhandlingar kommer att begäras i högst 500 ärenden per år. Med stöd av hittillsvarande erfarenheter kan det uppskattas att begäran i majoriteten av fallen kommer att gälla en parts möjlighet att personligen förevisa sitt hälsotillstånd i rätten. Antalet övriga ärenden kan uppskattas till 100 - 200 per år.

I prövningsnämnden kommer muntliga förhandlingar med stöd av 38 § förvaltningsprocesslagen uppenbarligen att ordnas i högst några ärenden per månad. Med stöd av 37 § förvaltningsprocesslagen kommer i varje nämnd uppenbarligen att hållas några muntliga förhandlingar varje år, vilket betyder att andra muntliga förhandlingar än de vid försäkringsdomstolen kommer att medföra bara obetydliga ökningar i kostnaderna för arvoden till ledamöter med uppdraget som bisyssla.

Vid försäkringsdomstolen kan muntliga förhandlingar ordnas utan ökning av personalen i huvudsyssla, om antalet förhandlingar stannar vid ca 100 - 200 förhandlingar i året. För de ledamöter som har uppdraget som bisyssla kommer dock klart längre tid än tidigare att gå åt till försäkringsdomstolens sammanträden.

På grund av de muntliga förhandlingarna kommer rättegångskostnaderna uppenbarligen att öka i någon mån för såväl enskilda parter som de myndigheter och samt försäkrings- och pensionsanstalter som är en enskilds motpart.

I ärenden som behandlas i försäkringsdomstolen och besvärsnämnderna kan inte fri rättegång beviljas enligt lagen om fri rättegång (87/1973). Därför måste en part själv bära extrakostnaderna för muntliga förhandlingar, om inte motparten förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Det är dock möjligt i socialförsäkringsärenden att få allmän rättshjälp enligt lagen om allmän rättshjälp (104/1998).

De ekonomiska verkningarna av förslagen om ersättande av rättegångskostnader är uppenbarligen inte särdeles betydande. I socialförsäkringsärenden uppbärs inte rättegångsavgift och i de flesta fall kan den som söker ändring sköta sitt besvärssärende utan ombud, varvid han inte orsakas några större kostnader. Försäkringsdomstolen har i sin nyaste praxis förordnat om ersättande av rättegångskostnader med stöd av rättegångsbalken. I förvaltningsprocesslagen är förutsättningarna för ersättande av rättegångskostnader i princip mer begränsade än i rättegångsbalken. Då det i den ovannämnda regeringpropositionen till förvaltningsprocesslagen har beräknats att förvaltningsprocesslagens ikraftträdande på grund av ersättningar för rättegångskostnader orsakar olika myndigheter kostnader om sammanlagt 2,4 - 5 milj. mk, kan man på samma beräkningsgrunder beräkna att beloppet av de rättegångskostnader som ådöms i socialförsäkringsprocesser blir högst några hundratusen mark. Kostnaderna kommer att fördela sig huvudsakligen mellan enskilda försäkringsanstalter, folkpensionsanstalten och staten.

5. Beredningen av propositionen

Det första skedet vid beredningen av förvaltningsprocesslagen var det förslag till förvaltningsprocesslag som utarbetades vid justitieministeriet (justitieministeriets lagberedningsavdelnings publikation 2/1994). Utlåtanden om förslaget gavs av 70 instanser. I utlåtandena förhöll man sig i allmänhet positivt till förslaget. Försäkringsdomstolen och de nämnder som är underställda den fäste uppmärksamhet vid socialförsäkringens särdrag. De ansåg överlag att förvaltningsprocesslagen i huvudsak vore lämplig att iaktas hos dem, men ansåg det vara viktigt med sådan fortsatt beredning där socialförsäkringens särdrag beaktas.

Justitieministeriet tillsatte den 23 november 1994 en arbetsgrupp som hade till uppgift att utreda frågan om att tillämpa procedurbestämmelserna i förvaltningsprocessla-

gen vid försäkringsdomstolen och de nämnder som är underställda den, samt möjligheten att från olika lagar överföra de bestämmelser som gäller försäkringsdomstolens sammansättning och förordnande av dess ledamöter till lagen om försäkringsdomstolen. Arbetsgruppen, vars medlemmar representerade social- och hälsovårdsministeriet, justitieministeriet, högsta förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen och besvärnämnderna, avgav sitt betänkande den 30 april 1995.

Det gavs 42 utlåtanden om betänkandet. Ett sammandrag av dem har utarbetats vid justitieministeriet. I utlåtandena förhöll man sig i allmänhet positivt till huvudlinjerna i förslaget. De enskilda frågor som bedömdes i större utsträckning gällde ordnandet av muntlig förhandling och ersättandet av rättegångskostnader. I flera utlåtanden fästes uppmärksamhet vid särdragen hos socialförsäkringsfrågor och i vissa utlåtanden ansågs att muntliga förhandlingar i praktiken inte är av särdeles stor betydelse i socialförsäkringsprocesser. I flera utlåtanden anfördes även att bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen om ersättande av rättegångskostnader inte som sådana borde tillämpas på denna målkategori. Högsta domstolen ansåg i sitt utlåtande att ändringsförslaget var nöd-

vändigt, men att rättegångsbalken likväl borde tillämpas som allmän lag vid behandlingen av olycksfallsförsäkringsärenden i olycksfallsnämnden och försäkringsdomstolen samt vid behandlingen av militärskadeärenden och brottsskadeärenden i försäkringsdomstolen. I utlåtandet föreslogs dock att förvaltningsprocesslagens bestämmelser om muntlig förhandling och ersättande av rättegångskostnader skulle tillämpas i dessa målgrupper.

Propositionen har utgående från arbetsgruppens betänkande och utlåtandena om det beretts som tjänstearbete vid justitieministeriet i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Det förslag enligt vilket vad som i 37 och 38 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling skall tillämpas i försäkringsdomstolen och prövningsnämnden innebär att den reservation beträffande muntlig förhandling som Finland gjort till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna kan slopas även med avseende på försäkringsdomstolen och prövningsnämnden.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om försäkringsdomstolen

2 §. I gällande 1 mom. bestäms bl.a. att det vid försäkringsdomstolen finns andra lekmanaledamöter enligt vad som stadgas särskilt. Enligt förslaget ändras momentet så, att där för lekmanaledamöternas del hänvisas till 5 a §. Av den föreslagna 5 a § skall framgå i vilka fall lekmanaledamöterna deltar i behandlingen av ett ärende.

3 §. I gällande 2 mom. bestäms bl.a. att angående andra lekmanaledamöters än läkarledamöters kompetens stadgas särskilt. Enligt förslaget ändras momentet så, att där i detta avseende hänvisas till 5 b §. Det föreslås att behörighetsvillkoren för andra lekmanaledamöter än läkarledamöter skall framgå av 5 b §.

4 §. I gällande 5 mom. bestäms bl.a. att försäkringsdomstolens läkarledamöter förordnas på framställning av social- och hälsovårdsministeriet och övriga lekmanaledamöter i den ordning som särskilt stadgas. Eftersom försäkringsdomstolen är en domstol och sålunda i administrativt hänseende är underställd justitieministeriet, föreslås att momentet ändras så, att läkarledamöterna och övriga lekmanaledamöter förordnas på framställning av justitieministeriet.

Dessutom föreslås i momentet ett omnämnande om att om någon lekmanaledamöts plats blir ledig under mandatperioden förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. Dessutom föreslås ett omnämnande om att lekmanaledamöter är oavsättliga.

5 §. I gällande 1 mom. bestäms bl.a. att två lekmanaledamöter deltar i behandlingen av ett ärende, om så stadgas särskilt i lag eller om divisionen så beslutar. Momentet föreslås bli ändrat så, att där hänvisas till 5 a §. Enligt förslaget skall av 5 a § framgå i vilka fall lekmanaledamöter deltar i behandlingen av ärenden. Dessutom skall divisionen alltjämt kunna besluta att lekmanaledamöterna skall delta i behandlingen. Vidare föreslås att lagrummet förtydligas såtillvida att även försäkringsöverdomaren skall kunna vara ordförande i en division.

5 a §. Paragrafen är ny. I 1 mom. bestäms i vilka fall lekmanaledamöter deltar i behandlingen av ett ärende. Innehållsmässigt motsvarar momentet sådana gällande be-

stämmelser i socialförsäkringens speciallagstiftning vilka föreslås bli upphävda. Ändringen innebär att försäkringsdomstolens sammansättning kommer att framgå av lagen om försäkringsdomstolen.

I 2 mom. bestäms om behandlingen av ärenden i sådana fall då i sådana besvär som en person anfört över pensionsskyddet på grund av invaliditet och som är samtidigt anhängiga vid försäkringsdomstolen gäller pensionsskydd enligt flera pensionslagar. Det vore inte ändamålsenligt att ärendet skulle behandlas i olika sammansättning enligt varje särskild lag, eftersom avgörandet i fråga om s.k. fribrevspensioner i allmänhet skall motsvara avgörandet enligt det system till vilket den återstående tiden läggs.

I de flesta fall ansluter sig den återstående tiden till den pension som samlats för den sista förvärvsverksamheten. Enligt förslaget skall lekmanaledamöterna delta i behandlingen av ärendet enligt det sistnämnda systemet och skall en sammansättning med tre medlemmar därefter kunna avgöra de ärenden som rör andra system. Därigenom blir behandlingen av ärendet snabbare och förenklas förfarandet i försäkringsdomstolen. Vid behov skall en sammansättning med tre medlemmar i enlighet med 5 § 1 mom. kunna besluta att lekmanaledamöter skall delta i behandlingen av ett ärende.

Om en person har omfattats av flera pensionsystem fram till det att han blev arbetsoförmögen, finns det flera parallella pensionsanstalter som ordnat det pensionsskydd som personen senast omfattats av eller till vilket den återstående tiden fogas. Lekmanaledamöterna skall härvid delta i behandlingen av de ärenden som faller inom dessa parallella pensionssystemen.

Enligt 3 mom. skall försäkringsdomstolen i ärenden som avses i 1 mom. utan lekmanaledamöter kunna besluta om andra åtgärder än ett slutligt avgörande i huvudsaken. Därigenom blir behandlingen av ärendena snabbare.

5 b §. Paragrafen är ny. I den bestäms om lekmanaledamöternas behörighet och vilka instanser som framställer förslag om förordnande av lekmanaledamöter.

Enligt 1 mom. framställer social- och hälsovårdsministeriet förslag för justitieministeriet om läkarledamöter.

Till innehållet motsvarar 2 mom. sådana

nuvarande bestämmelser i socialförsäkringens speciallagstiftning vilka föreslås bli upphävda. I 1 punkten ingår dock även en ändring i sak. I ärenden som nämns där skall enligt gällande 74 § folkpensionslagen till lekmanaledamöter förordnas två personer som uppbär folkpension. Folkpensionslagen har ändrats så, att kretsen av personer som uppbär folkpension har krympt betydligt. Lekmanaledamöterna bör därför utses bland personer som uppbär pension eller har kännedom om pensionstagarnas förhållanden. För förenhetligande av bestämmelserna har vissa andra smärre ändringar gjorts i dem. Den föreslagna bestämmelsen innebär att behörighetsvillkoren för alla ledamöter av försäkringsdomstolen kommer att framgå av lagen om försäkringsdomstolen.

Enligt 3 mom. skall de förslag som avses i 2 mom. innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter. Orsaken är att den myndighet som utser ledamöterna skall ha prövningsrätt när den beslutar om ledamöter. Ett motsvarande förfarande iaktas i fråga om arbetsdomstolen när ledamöter med befattningen som bisyssla utses med stöd av 3 § lagen om arbetsdomstolen (646/1974).

8 §. I gällande 2 mom. bestäms att försäkringsdomstolen kan införskaffa utlåtande av myndighet eller annan sakkunnig, och att ett dylikt utlåtande skall införskaffas, om någon medlem så yrkar. Det föreslås att 2 mom. upphävs, eftersom bestämmelser om inhämtande av myndighetsutlåtanden ingår i 36 § förvaltningsprocesslagen och om inhämtande av andra sakkunnigutlåtanden i 40 § i den nämnda lagen. Det behövs inte bestämmelser på lagnivå om rätt för en medlem att yrka att utlåtande inhämtas.

I gällande 3 mom. bestäms att föredraganden på försäkringsdomstolens vägnar kan införskaffa utredning som avses i 7 eller 8 §. Det föreslås att lydelsen ändras, eftersom i momentet hänvisas även till utredning som avses i 2 mom. och det nämnda momentet upphävs enligt förslaget.

9 §. I gällande paragraf bestäms om förfarandet vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen. Enligt 1 mom. är förfarandet skriftligt, men domstolen kan av särskilda skäl besluta att muntligt förhör skall verkställas. Närmare bestämmelser om muntligt förhör ingår i 2 och 3 mom. Enligt 4 mom. iaktas i försäkringsdomstolen i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas om

rättegång i allmänna domstolar.

Paragrafen föreslås bli ändrad så, att i fråga om procedurbestämmelserna hänvisas i dess 1 mom. till förvaltningsprocesslagen, som skall tillämpas vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen, om inte något annat bestäms särskilt. Bestämmelserna om muntlig förhandling i förvaltningsprocesslagen skall tillämpas i försäkringsdomstolen på motsvarande sätt som i allmänna förvaltningsdomstolar i första instans. Förutsättningarna för verkställande av muntlig förhandling bestäms sålunda enligt 37 § och 38 § förvaltningsprocesslagen. Vid muntlig förhandling i försäkringsdomstolen skall även de andra bestämmelser i förvaltningsprocesslagen vilka gäller muntlig förhandling iaktas.

I de flesta lagar om förmåner som behandlas i försäkringsdomstolen ingår en bestämmelse om försäkringsdomstolens rätt att undanröja ett lagakraftvunnet beslut. Dessutom har besvärsmyndigheten i allmänhet getts en möjlighet att pröva sådana besvär som inkommit sedan besvärstiden löpt ut, om det finns vägande skäl till fördröjningen. Specialbestämmelsen om undanröjande av beslut har i allmänhet formulerats så, att försäkringsdomstolen kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut, om det baserar sig på felaktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt. Ett beslut kan undanröjas på ansökan av den som saken gäller eller på framställning av pensionsanstalten eller ett motsvarande organ. Försäkringsdomstolen kan i samband med att beslutet undanröjs i allmänhet förordna om ny behandling av ärendet.

I specialbestämmelser är förutsättningarna för undanröjande av beslut i allmänhet smidigare. Möjligheten att undanröja beslut och pröva försenade besvär garanterar därför i praktiken samma rättigheter som de extraordinära rättsmedel som regleras i förvaltningsprocesslagen. Behovet av extraordinärt ändringssökande i socialförsäkringsärenden minskar också i flera fall på grund av den tillbudsstående möjligheten för det organ som fattat beslutet att företa självrättelse, om det är fråga om beviljande av en förvägrad förmån eller ökning av beloppet av en beviljad förmån. I allmänhet kan även besvärsmånder och försäkringsdomstolen förfara på motsvarande sätt vid behandlingen av besvärärendet.

Hänvisningen till förvaltningsprocesslagen

innebär att även vad som i 11 kap. bestäms om extraordinärt ändringssökande skall tillämpas. Eftersom det på grund av de övriga tillbudsstående rättsmedlen inte finns något behov av detta, föreslås att i 2 mom. tas in en bestämmelse om saken. För tydlighetens skull hänvisas i lagrummet till vad som i speciallagstiftningen på socialförsäkringens område bestäms om rätt för försäkringsdomstolen att undanröja beslut. Förslaget medför ingen ändring av nuvarande praxis.

I 31 kap. 10 § 2 mom. rättegångsbalken och 64 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen ingår en princip enligt vilken ansökan om återbrytande av ett beslut skall göras inom fem år från att beslutet vunnit laga kraft. Därefter kan ett beslut återbrytas bara av särskilt vägande skäl. Försäkringsdomstolen har i praktiken tillämpat tidsgränsen i 31 kap. 10 § 2 mom. rättegångsbalken i fråga om undanröjande av beslut. Efter de lagändringar som föreslås i denna proposition kan iakttagandet av fem år som tidsgräns inte längre basera sig på bestämmelserna i rättegångsbalken. Fem år är inte nämnt som tidsgräns i de bestämmelser som gäller rätt för försäkringsdomstolen och prövningsnämnden att undanröja beslut. Bestämmelserna har dock utformats så smidigt att försäkringsdomstolen och prövningsnämnden lämnats juridisk prövningsrätt i fråga om att undanröja beslut. Fastän det uppenbarligen alltjämt vore möjligt att tillämpa fem år som tidsgräns enbart med stöd av de smidiga bestämmelserna och den princip som framgår av förvaltningsprocesslagen, föreslås att i 2 mom. för tydlighetens skull tas in en uttrycklig hänvisningsbestämmelse, enligt vilken den tidsgräns som anges i 64 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen skall tillämpas i fråga om undanröjande av beslut.

10 §. I gällande paragraf bestäms om skyldighet för en ledamot av försäkringsdomstolen att avlägga domared. Enligt förslaget fogas till paragrafen ett omnämnande om avgivande av domarförsäkran. Dessutom hänvisas i paragrafen till 1 kap. 6 a och 7 § rättegångsbalken, i vilka lagrum bestäms om avläggande av domared och avgivande av domarförsäkran.

1.2. Sjukförsäkringslagen

52 §. I 1 mom. bestäms om socialförsäkringsnämndens ledamöter. Enligt förslaget

fogas till momentet ett omnämnande om att om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. Dessutom föreslås i momentet ett omnämnande om att ledamöter är oavsättliga.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., i vilket bestäms att vid behandlingen av ärenden i socialförsäkringsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. I socialförsäkringsnämnden skall likväl inte bestämmelserna om muntlig förhandling i förvaltningsprocesslagen tillämpas. Enligt en princip som framgår av 2 § förvaltningsprocesslagen kan ärenden likväl behandlas muntligen i enlighet med 18 - 20 § lagen om förvaltningsförfarande.

54 §. I 3 mom. bestäms om prövningsnämndens medlemmar. Enligt förslaget fogas till momentet ett omnämnande om att om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. Dessutom föreslås att i momentet nämns att medlemmar är oavsättliga.

I det nya 4 mom. bestäms att vid behandlingen av ärenden i prövningsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. När prövningsnämnden behandlar ett ärende som är sådant att ändring inte får sökas i dess beslut, skall förutsättningarna för verkställande av muntlig förhandling vara desamma som enligt 9 § lagen om försäkringsdomstolen. I övriga ärenden, när ändring i beslutet ännu kan sökas hos försäkringsdomstolen, skall förutsättningarna för muntlig förhandling bestämmas enligt 37 § förvaltningsprocesslagen, men 38 § i den nämnda lagen skall inte tillämpas.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. om extraordinärt ändringssökande. Innehållet är detsamma som i det ovan föreslagna 9 § 2 mom. lagen om försäkringsdomstolen. Bestämmelsen behövs på grund av att prövningsnämnden, med stöd av flera speciallagar, i sådana ärenden i vilka den är högsta besvärinstans kan undanröja ett beslut under samma förutsättningar som försäkringsdomstolen.

71 §. I gällande paragraf bestäms om jäv för medlemmar av socialförsäkringsnämnden och prövningsnämnden. I 76 § förvaltningsprocesslagen bestäms om jäv. Det föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.3. Folkpensionslagen

58 a §. I 2 mom. bestäms om sökande av ändring hos försäkringsdomstolen. I momentet hänvisas till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Eftersom den nämnda lagen har upphävts genom förvaltningsprocesslagen, föreslås att momentet ändras så, att hänvisningen till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden stryks. Om tillämpningen av förvaltningsprocesslagen bestäms i lagen om försäkringsdomstolen.

I gällande 3 mom. hänvisas till 24 och 24 a § lagen om statens pensioner. Eftersom 24 a § lagen om statens pensioner i denna proposition föreslås bli upphävd, föreslås att hänvisningen till 24 a § lagen om statens pensioner stryks i momentet.

74 a §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.4. Lagen om frontmannapension

I 17 § 1 mom. hänvisas till bestämmelser i folkpensionslagen. Det föreslås att hänvisningen till 74 a § folkpensionslagen stryks i momentet, eftersom det nämnda lagrummet upphävs enligt denna proposition.

1.5. Lagen om betalning av fronttillägg utomlands

I 10 § hänvisas till bestämmelser i folkpensionslagen. Det föreslås att hänvisningen till 74 a § folkpensionslagen stryks i momentet, eftersom det nämnda lagrummet upphävs enligt denna proposition.

1.6. Lagen om pension för arbetstagare

20 §. I gällande 1 mom. bestäms om pensionsnämndens medlemmar. Enligt förslaget fogas till momentet ett omnämmande om att om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. Dessutom föreslås i momentet ett omnämmande om att medlemmar är oavsättliga.

Dessutom fogas till paragrafen ett nytt 2 mom. I momentet bestäms att vid behand-

lingen av ärenden i pensionsnämnden skall förvaltningsprocesslagen tillämpas, om inte något annat bestäms särskilt. I pensionsnämnden skall även vad som i 37 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas men inte 38 §. Momentet motsvarar de bestämmelser som föreslås i fråga om andra pensionsnämnder, arbetslöshetsnämnden och olycksfallsnämnden.

21 b §. I gällande 3 mom. bestäms om hörande av part i pensionsnämnden och försäkringsdomstolen. Angående hörande av part bestäms i 34 § förvaltningsprocesslagen. Enligt denna proposition skall förvaltningsprocesslagen tillämpas i försäkringsdomstolen med stöd av 9 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen och i pensionsnämnden med stöd av 20 § 2 mom. i denna lag. Därför föreslås att 21 b § 3 mom. upphävs som onödigt.

21 f §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Paragrafen föreslås därför bli upphävd som onödig.

1.7. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

13 a §. I paragrafen hänvisas till bestämmelser i lagen om pension för arbetstagare. Enligt förslaget stryks i hänvisningsbestämmelsen 21 f §, eftersom den nämnda paragrafen upphävs enligt denna proposition.

1.8. Lagen om sjömanspensioner

60 a §. I gällande 3 mom. bestäms om hörande av part i pensionsnämnden och försäkringsdomstolen. Angående hörande av part bestäms i 34 § förvaltningsprocesslagen. Enligt denna proposition skall förvaltningsprocesslagen tillämpas i försäkringsdomstolen med stöd av 9 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen och i pensionsnämnden med stöd av 20 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare. Av denna orsak föreslås att 60 a § 3 mom. upphävs som onödigt.

61 b §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Enligt förslaget flyttas dessa bestämmelser till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.9. Lagen om pension för företagare

Genom lagen upphävs 15 § 2 mom. lagen om pension för företagare som onödigt. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.10. Lagen om pension för lantbruksföretagare

Genom lagen upphävs 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare som onödigt. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.11. Lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

40 §. I gällande 2 mom. bestäms om sökande av ändring hos försäkringsdomstolen och undanröjande av beslut samt om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att momentet ändras, emedan bestämmelserna om lekmanaledamöter flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.12. Lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare

32 §. I gällande 2 mom. bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Bestämmelserna om lekmanaledamöter föreslås bli flyttade till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.13. Lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

37 §. I gällande 2 mom. bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Bestämmelserna om lekmanaledamöter föreslås bli flyttade till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.14. Lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling

12 §. I gällande 2 mom. bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Bestämmelserna om lekmanaledamöter före-

slås bli flyttade till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.15. Lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion

19 §. I gällande 2 mom. bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Bestämmelserna om lekmanaledamöter föreslås bli flyttade till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.16. Lagen om statens pensioner

23 §. I gällande 3 mom. hänvisas till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Eftersom den nämnda lagen har upphävts genom förvaltningsprocesslagen och emedan om tillämpningen av förvaltningsprocesslagen vid statens pensionsnämnd bestäms i 23 a § 4 mom., föreslås det att momentet upphävs.

23 a §. I paragrafen bestäms om statens pensionsnämnd. I gällande 4 mom. bestäms om hörande av part i statens pensionsnämnd. En sådan ändring föreslås att enligt momentet skall vid behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd förvaltningsprocesslagen tillämpas, om inte något annat bestäms särskilt. I statens pensionsnämnd skall även vad som i 37 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas men inte 38 §. Momentet motsvarar de bestämmelser som föreslås i fråga om andra pensionsnämnder, arbetslöshetsnämnden och olycksfallsnämnden. Angående hörande av part bestäms i 34 § förvaltningsprocesslagen. Sålunda behövs i denna lag ingen särskild bestämmelse om hörande.

24 a §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.17. Lagen om statens familjepensioner

20 §. I gällande 3 mom. hänvisas till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Eftersom den nämnda lagen har upphävts genom förvaltningsprocesslagen och emedan om tillämpningen av förvaltningsprocesslagen vid statens pensionsnämnd bestäms i 23 a § 4 mom., föreslås det att momentet upp-

hävs.

21 a §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.18. Lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

7 §. I 3 mom. bestäms om medlemmarna av kommunernas pensionsnämnd. Enligt förslaget fogas till momentet ett omnämnande om att om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. Dessutom föreslås i momentet ett omnämnande om att medlemmar är oavsättliga.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 6 mom., enligt vilket vid behandlingen av ärenden i pensionsnämnden skall förvaltningsprocesslagen tillämpas, om inte något annat bestäms särskilt. I kommunernas pensionsnämnd skall även vad som i 37 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas men inte 38 §. Momentet motsvarar de bestämmelser som föreslås i fråga om andra pensionsnämnder, arbetslöshetsnämnden och olycksfallsnämnden.

8 §. Enligt 5 mom. gäller om sökande av ändring i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelsen gäller både i 1 mom. avsett sökande av ändring hos pensionsnämnden och i 2 mom. avsett sökande av ändring hos länsrätten i andra än pensionsärenden. Det föreslås att i 7 § 6 mom. bestäms att vid behandlingen av ärenden i pensionsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, och i detta avseende är momentet sålunda onödigt. Eftersom av förvaltningsprocesslagen följer att i fråga om sökande av ändring enligt 2 mom. i övrigt gäller vad som bestäms i den nämnda lagen, föreslås att 5 mom. upphävs som onödigt.

10 a §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.19. Pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan

7 e §. I gällande paragraf bestäms om för-

säkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.20. Lagen om olycksfallsförsäkring

53 §. I 3 mom. bestäms om olycksfallsnämndens medlemmar. Enligt förslaget fogas till momentet ett omnämnande om att ifall någon plats blir ledig under mandatperioden förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I momentet tas dessutom in ett omnämnande om att medlemmar är oavsättliga.

I gällande 6 mom. bestäms att närmare bestämmelser om olycksfallsnämnden och om de kostnader den föranleder utfärdas genom förordning. Dessutom föreslås att till momentet fogas en bestämmelse enligt vilken vid behandlingen av ärenden i olycksfallsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. I olycksfallsnämnden tillämpas även vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling. I fråga om förutläggningarna för muntlig förhandling skall dock bara 37 § i lagen tillämpas. I olycksfallsnämnden skall sålunda 38 § inte tillämpas.

Rättskipningen i olycksfallsnämnden är till sin natur närmast förvaltningsrättskipning, på vilken rättegångsbalken inte är särdeles väl tillämplig, fastän det i de ärenden som behandlas i olycksfallsnämnden i allmänhet även är fråga om skadeståndsrättsliga omständigheter. I praktiken iakttas i olycksfallsnämnden även nu i stor utsträckning förvaltningsprocessförfaranden.

53 c §. I gällande 5 mom. bestäms om hörande av part i olycksfallsnämnden och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om hörande av part finns i 34 § förvaltningsprocesslagen. Enligt denna proposition skall förvaltningsprocesslagen tillämpas i försäkringsdomstolen med stöd av 9 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen och i olycksfallsnämnden med stöd av 53 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring. Av denna orsak föreslås att 53 c § 5 mom. upphävs som onödigt.

54 a §. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdom-

stolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.21. Lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

Genom lagen upphävs 10 § 2 mom. lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare som onödigt. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Dessa bestämmelser föreslås bli flyttade till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.22. Lagen om skada, ådragen i militärtjänst

I 29 a § bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.23. Lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död

Genom lagen upphävs 7 § 3 mom. lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död som onödigt. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen.

1.24. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

39 §. *Arbetslöshetsnämnden*. I gällande 4 mom. bestäms om hörande av part i arbetslöshetsnämnden. En sådan ändring föreslås att enligt momentet skall vid behandlingen av ärenden i arbetslöshetsnämnden förvaltningsprocesslagen tillämpas, om inte något annat bestäms särskilt. I arbetslöshetsnämnden skall även vad som i 37 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas men inte 38 §. Momentet motsvarar de bestämmelser som föreslås i fråga om pensionsnämnderna och olycksfallsnämnden.

Angående hörande av part bestäms i 34 § förvaltningsprocesslagen. Det behövs således ingen särskild bestämmelse om hörande av part i denna lag.

42 §. *Försäkringsdomstolen*. I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmannaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.25. Lagen om arbetsmarknadsstöd

I gällande 39 § hänvisas till bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det föreslås att hänvisningen till 42 § 2 - 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stryks i paragrafen, eftersom den nämnda 42 § upphävs enligt denna proposition.

1.26. Lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

I gällande 32 § hänvisas till bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det föreslås att hänvisningen till 42 § 2 - 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stryks i paragrafen, eftersom den nämnda 42 § upphävs enligt denna proposition.

1.27. Lagen om försök med alterneringsledighet

I gällande 13 § hänvisas till bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det föreslås att hänvisningen till 42 § 2 - 5 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stryks i paragrafen, eftersom den nämnda 42 § upphävs enligt denna proposition.

1.28. Lagen om studiestöd

32 §. *Besvärnämnden för studiestöd*. I paragrafen bestäms om besvärnämnden för studiestöd. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. I momentet bestäms att vid behandlingen av ärenden i besvärnämnden för studiestöd skall förvaltningsprocesslagen tillämpas, om inte något annat bestäms särskilt. I nämnden skall även vad som i 37 § förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas men inte 38 §. Momentet motsvarar de bestämmelser som föreslås i fråga om andra pensionsnämnder, arbetslöshetsnämnden och olycksfallsnämnden.

33 §. *Försäkringsdomstolens sammansättning i studiestödärenden.* I gällande paragraf bestäms om försäkringsdomstolens lekmanaledamöter. Det föreslås att dessa bestämmelser flyttas till 5 a och 5 b § lagen om försäkringsdomstolen. Därför föreslås att paragrafen upphävs som onödig.

1.29. Lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel

I gällande 26 § 1 mom. hänvisas till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Eftersom den nämnda lagen har upphävts genom förvaltningsprocesslagen, föreslås att momentet ändras så, att hänvisningen till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden stryks. Om tillämpningen av förvaltningsprocesslagen bestäms i lagen om försäkringsdomstolen.

2. Närmare bestämmelser

Sedan lagen har trätt i kraft bör smärre ändringar företas i förordningen om olycksfallsnämnden, sjukförsäkringsförordningen, förordningen om prövningsnämnden, förordningen om pension för arbetstagare, förordningen om statens pensioner, förordningen om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och förordningen om besvärnämnden för studiestöd så, att de motsvarar de lagar som ingår i denna proposition och förvaltningsprocesslagen. På motsvarande sätt bör även arbetsordningarna för besvärinstanserna på socialförsäkringsområde ändras.

3. Ikraftträdande

Förvaltningsprocesslagen trädde i kraft den 1 december 1996. Av praktiska orsaker bör man även när ändring söks i socialförsäkringsärenden så snart som möjligt med stöd av uttryckliga bestämmelser börja tillämpa förvaltningsprocesslagen. Lagarna föreslås därför träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa. Lagarna skall tillämpas på behandlingen av sådana besvärärenden som blir anhängiga hos besvärmyndigheten sedan respektive lag har trätt i kraft. Besvär som först behandlas som självrättelseärende i en pensions- eller försäkringsanstalt blir anhängiga vid den tidpunkt då besvären ankommer till pensions- eller försäkringsanstalten. Det föreslagna 5 a § 2 mom. som möjliggör en sammansättning med tre medlemmar vid behandlingen av ärenden angående s.k. fribrevspensioner, skall dock tillämpas även på behandlingen av sådana besvärärenden som har blivit anhängiga innan denna lag har trätt i kraft.

Mandatperioderna för lekmanaledamöter som vid försäkringsdomstolen behandlar olika målkategorier byts vid olika tidpunkter. I denna proposition föreslås till lagen om försäkringsdomstol en sådan övergångsbestämmelse som gör det möjligt att förenhetliga lekmanaledamöternas mandatperioder så att de byts vid samma tidpunkt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om försäkringsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 17 januari 1958 om försäkringsdomstolen (14/1958) 8 § 2 mom.,
ändras 2 § 1 mom., 3 § 2 mom., 4 § 5 mom., 5 § 1 mom., 8 § 3 mom. samt 9 och 10 §,
 av dessa lagrum 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 951/1988, och
fogas till lagen nya 5 a och 5 b § som följer:

2 §

Vid försäkringsdomstolen finns en försäkringsöverdomare samt äldre och yngre försäkringsdomare. Vid försäkringsdomstolen finns dessutom läkarledamöter och, vid behandlingen av ärenden som nämns i 5 a §, andra lekmanaledamöter samt ett behövligt antal suppleanter för dessa.

3 §

Läkarledamöterna skall vara legitimerade läkare. Angående övriga lekmanaledamöters kompetens bestäms i 5 b §.

4 §

Läkar- och andra lekmanaledamöter jämte suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst.

5 §

Rättegångsmål handläggs vid en division av försäkringsdomstolen, varvid ordförande är försäkringsöverdomaren eller en försäkringsdomare och övriga medlemmar två lagfarna ledamöter eller, om målet är av medicinsk art, en lagfaren ledamot och en läkarledamot. Som lagfaren ledamot kan även en försäkringssekreterare tjänstgöra enligt vad som bestäms genom förordning. I behandlingen av ett ärende deltar dessutom två lekmanaledamöter enligt vad som bestäms i 5 a § eller om divisionen i sin ovan nämnda

sammansättning så beslutar.

5 a §

Lekmanaledamöterna deltar i behandlingen av ärenden vid försäkringsdomstolen

1) i ärenden som avses i folkpensionslagen (347/1956), lagen om frontmannapension (119/1977) och lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988),

2) i ärenden som avses i lagen om pension för arbetstagare (395/1961), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) och lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985), om det i ärendet är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt dessa lagar,

3) i ärenden som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969), om det i ärendet är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt den nämnda lagen, samt i ärenden som avses i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), lagen om avträdelsepension (16/1974), lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992), lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) och lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion (1340/1996),

4) i ärenden som avses i lagen om pension för företagare (468/1969), om det i ärendet är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt den nämnda lagen,

5) i ärenden som avses i lagen om sjömanspensioner (72/1956),

6) i ärenden som avses i lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbets- tagare (202/1964),

7) i ärenden som avses i lagen om statens pensioner (280/1966), lagen om statens familjepensioner (774/1968), lagen om ordnande av pensionsskydd i statliga anställningsförhållanden som var kortare tid än en månad (1152/1997), lagen om Finlands Bank (719/1997), 58 a § folkpensionslagen, pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966), lagen om familjepensioner inom den evangelisk-lutherska kyrkan (258/1970), lagen om pension för riksdagsmän (329/1967), lagen om familjepension efter riksdagsmän (107/1990) samt lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/1977),

8) i ärenden som avses i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) och lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990), om det i ärendet är fråga om huruvida en kroppsskada, en sjukdom eller ett dödsfall berättigar till ersättning enligt dessa lagar,

9) i ärenden som avses i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981), om det i ärendet är fråga om huruvida en kroppsskada, en sjukdom eller ett dödsfall berättigar till ersättning enligt den nämnda lagen,

10) i ärenden som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990), lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993), lagen om försök med alterneringsledning (1663/1995), lagen om stödjande av långtidsarbetslösas frivilliga studie- stöd (709/1997) och lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) samt i ärenden i vilka med stöd av lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) ansökan om medlemskap har förkastats eller en medlem utslutits,

11) i ärenden som avses i lagen om studiestöd (65/1994), och

12) i ärenden som avses i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) och lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död (1309/1994), om det i ärendet är fråga om huruvida en kroppsskada, en sjukdom, ett dödsfall eller ett försvinnande berättigar till ersättning enligt dessa lagar.

Om det i ärenden som nämns i 1 mom. 2 - 7 punkten är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt de nämnda lagarna, deltar lekmannale-

damöterna i behandlingen bara med avseende på avgöranden av den pensionsanstalt som ordnat det pensionsskydd som personen i fråga senast omfattats av eller till vilket den återstående tiden fogas.

I fråga om andra åtgärder än slutliga avgöranden i huvudsaken kan försäkringsdomstolen i ärenden som avses i 1 mom. fatta beslut utan lekmannaledamöter.

5 b §

För förordnande av läkarledamöter och suppleanter för dem framställer social- och hälsovårdsministeriet ett förslag för justitiedepartementet.

Till andra lekmannaledamöter vid försäkringsdomstolen förordnas

1) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 1 punkten två ledamöter som uppbär pension eller känner till pensionstagarnas förhållanden samt ett behövt antal suppleanter; dessa skall ha kännedom om utkomstmöjligheterna i de viktigaste yrkena och näringarna; de förordnas på förslag av de mest representativa pensionärsorganisationerna,

2) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 2 punkten två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de mest representativa arbetsgivarorganisationerna samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa arbetstagarorganisationerna,

3) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 3 punkten två ledamöter som representerar dem som är försäkrade enligt lagen om pension för lantbruksföretagare samt ett behövt antal suppleanter; de förordnas på förslag av de mest representativa av de organisationer som bevakar lantbruksföretagarnas ekonomiska intressen,

4) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 4 punkten två företagarledamöter samt ett behövt antal suppleanter; de förordnas på förslag av de mest representativa företagarorganisationerna,

5) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 5 punkten en redarledamot och en ledamot som företräder sjöfolket samt ett behövt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med sjöfolkets förhållanden; redarledamö-

terna och deras suppleanter förordnas på förslag av de erkända organisationerna för redarna samt de ledamöter som företräder sjöfolket och deras suppleanter på förslag av de erkända organisationerna för sjöfolket,

6) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 6 punkten två arbetsgivar- och två löntagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med tjänste- eller arbetsavtalsförhållanden; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en löntagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket samt löntagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de huvudavtalsorganisationer som avses i 3 § i det kommunala huvudavtalet,

7) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 7 punkten två arbetsgivar- och två löntagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med tjänste- eller arbetsavtalsförhållanden; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en löntagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av finansministeriet samt löntagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare,

8) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 8 punkten två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de mest representativa arbetsgivarorganisationerna samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa arbetstagarorganisationerna,

9) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 9 punkten två ledamöter som representerar dem som är försäkrade enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare samt ett behövligt antal suppleanter; de förordnas på förslag av de mest representativa av de organisationer som bevakar lantbruksföretagarnas ekonomiska intressen,

10) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 10 punkten två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara väl förtrogna med

frågor gällande utkomstskydd för arbetslösa, av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de mest representativa arbetsgivarorganisationerna samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa arbetstagarorganisationerna,

11) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 11 punkten två ledamöter som är väl förtrogna med högskolestudier och två ledamöter som är väl förtrogna med andra sådana studier som stöds enligt lagen om studiestöd samt ett behövligt antal suppleanter; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en ledamot som är förtrogen med högskolestudier och en ledamot som är förtrogen med andra studier; de ledamöter som är sakkunniga i fråga om studiestöd och deras suppleanter förordnas på förslag av undervisningsministeriet,

12) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 12 punkten två militärledamöter som skall inneha officerstjänst eller befattningsofficerstjänst och tre ledamöter som känner till ersättningstagarnas förhållanden samt ett behövligt antal suppleanter; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde, beroende på sakens natur, två ledamöter som känner till ersättningstagarnas förhållanden eller en militärledamot och en ledamot som känner till ersättningstagarnas förhållanden; en militärledamot deltar i regel i behandlingen bara när det är fråga om skada, sjukdom, dödsfall eller försvinnande under tjänstgöring i fredstid; militärledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av försvarsministeriet samt de ledamöter som känner till ersättningstagarnas förhållanden och deras suppleanter på förslag av ersättningstagarnas mest representativa centralorganisationer.

Förslaget till andra lekmanaledamöter än läkarledamöter skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter eller suppleanter.

8 §

Föredraganden kan på försäkringsdomstolens vägnar utan att föredra ärendet inbegärta bemötanden och förklaringar, i 7 § avsedda uppgifter samt andra liknande utredningar som behövs för avgörande av ärendet.

9 §

Vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i försäkringsdomstolen muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen. Försäkringsdomstolen skall verkställa muntlig förhandling i enlighet med 38 § förvaltningsprocesslagen, om en enskild part så begär.

I ett ärende som faller inom området för försäkringsdomstolens behörighet tillämpas inte vad som i 11 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om extraordinärt ändringssökande. Försäkringsdomstolen kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut och förordna om ny behandling av ärendet i enlighet med vad som särskilt bestäms. Ansökan om undanröjande av ett beslut skall göras inom fem år från det att beslutet vunnit laga kraft. Av särskilt vägande skäl kan ett beslut undanröjas även på ansökan som gjorts efter utgången av den nämnda tiden.

10 §

En medlem av försäkringsdomstolen skall då han tillträder sin befattning avlägga domared eller avge domarförsäkran så som bestäms i 1 kap. 6 a och 7 § rättegångsbalanen, om han inte gjort det tidigare.

Denna lag träder i kraft den 199 . Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft. Ändå tillämpas 5 a § 2 mom. även på besvärärende som är anhängig medan denna lag träder i kraft.

Lekmannaledamöter som förordnats till försäkringsdomstolen innan denna lag träder i kraft kvarstår som medlemmar av försäkringsdomstolen tills deras mandatperiod löper ut. Den första mandatperioden för lekmannaledamöter efter denna lags ikraftträdande kan vara längre än tre år, dock inte över fem år.

2.

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 71 §, sådan den lyder i lag 1659/1992,

ändras 52 § 1 mom. och 54 § 3 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, 52 § 1 mom. i lag 329/1997 och 54 § 3 mom. i lag 566/1988, samt

fogas till 52 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 329/1997, ny 3 mom. och till 54 §, sådan den lyder i nämnda lagar 566/1988 och 329/1997, nya 4 och 5 mom. som följer:

52 §

Socialförsäkringsnämnden tillsätts av statsrådet för fyra år i sänder. Den består av en ordförande och en vice ordförande samt en läkarledamot och två ledamöter som är förtrogna med de försäkrades förhållanden. Om någon plats blir ledig under mandatperioden,

förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst. I fråga om ordföranden och vice ordföranden skall folkpensionsanstalten beredas tillfälle att avge utlåtande. I fråga om läkarledamoten skall rätts-

skyddscentralen för hälsovården ges tillfälle att avge utlåtande. Varje ledamot har en personlig suppleant. Nämndens ordförande skall ha den behörighet som fordras för domartjänst.

 Vid behandlingen av ärenden i socialförsäkringsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas inte i socialförsäkringsnämnden.

54 §

 Vid nämnden finns dessutom föredragande och behövlig byråpersonal. Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna förordnas för högst fyra år i sänder. Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Närmare bestämmelser om prövningsnämnden utfärdas genom förordning. Nämndens kostnader betalas av statens medel.

Vid behandlingen av ärenden i prövnings-

nämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i prövningsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen. I ett ärende i vilket ändring i prövningsnämndens beslut inte får sökas skall prövningsnämnden verkställa muntlig förhandling i enlighet med 38 § förvaltningsprocesslagen, om en enskild part så begär.

I ett ärende som faller inom området för prövningsnämndens behörighet tillämpas inte vad som i 11 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om extraordinärt ändringssökande. Prövningsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut och förordna om ny behandling av ärendet i enlighet med vad som särskilt bestäms. Ansökan om undanröjande av ett beslut skall göras inom fem år från att beslutet vunnit laga kraft. Av särskilt vägande skäl kan ett beslut undanröjas även på ansökan som gjorts efter utgången av den nämnda tiden.

Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

3.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 74 a §, sådan den lyder i lagarna 17/1958 och 103/1982, samt
ändras 58 a § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 1193/1994, som följer:

58 a §

 Förmåner enligt 1 mom. beviljas av pensionsanstalten. Vid pensionsanstalten finns ett pensionsombud, som har rätt att följa

handläggningen av dessa ärenden i pensionsanstalten. Ändring i pensionsanstaltens beslut i ärenden som gäller pension och familjepension söks genom besvär hos försäkringsdomstolen inom 30 dagar från den

dag då ändringssökanden fick del av beslutet. Besvärsmått har pensionssökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Vid behandlingen av ärenden som avses i

denna paragraf iaktas i tillämpliga delar 24 § lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

4.

Lag

om ändring av 17 § lagen om frontmannapension

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 28 januari 1977 om frontmannapension (119/1977) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 983/1996, som följer:

17 §

Om inte något annat bestäms i denna lag, iaktas dessutom i tillämpliga delar 35, 37 - 39, 39 a, 39 b, 40 - 42, 43, 44 - 46, 67, 69, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 74 c, 75, 79 - 83, 84 - 86, 88 och 88 a § folkpensionslagen samt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och under-

stöden vid levnadskostnaderna (348/1956). Vid bestämmande av extra fronttillägg iaktas dessutom i tillämpliga delar 26 § 7 mom. folkpensionslagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag

om ändring av 10 § lagen om betalning av fronttillägg utomlands

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 25 november 1988 om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988) 10 §, sådan den lyder i lag 892/1994, som följer:

10 §

Om inte något annat bestäms i denna lag, iaktas dessutom i tillämpliga delar 35 § 1 och 2 mom., 37, 40, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 75, 79, 81 - 83, 84 - 88 och 88 a § folkpensionslagen samt lagen om bindande av

de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/1956).

Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 21 b § 3 mom. och 21 f §, sådana de lyder i lag 878/1994, och
ändras 20 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 878/1994, som följer:

20 §

För besvärshandlingar finns vid pensions-
 skyddscentralen en pensionsnämnd. Nämnden består av en ordförande, som skall ha avlagt examen som berättigar till utövande av domartjänst samt vara förtrogen med pensionsförsäkring, och minst åtta ledamöter, som förordnas av social- och hälsovårdsministeriet för högst tre år i sänder och som verkar under domaransvar. Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Av ledamöterna skall minst två förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst två på förslag av arbetstagarnas och funktionärernas fackföreningars mest representativa centralorganisa-

tioner. Av de övriga ledamöterna skall åtminstone en ha avlagt examen som berättigar till utövande av domartjänst och vara förtrogen med pensionsförsäkring, en vara försäkringsmatematiker och två försäkringsläkare. Nämnden kan arbeta uppdelad i divisioner.

Vid behandlingen av ärenden i pensionsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i pensionsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärshandlingar som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

7.

Lag**om ändring av 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 13 a §, sådan den lyder i lag 1294/1996, som följer:

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5

mom., 4 a § 2 - 6 mom., 4 b - 4 d, 4 f - 4 h och 4 j - 4 n §, 5 § 6 mom., 5 c, 7 f - 7 h, 8, 8 a - 8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom. samt 13 a, 13 b och

14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.
 17 a, 17 b, 18, 19 a - 19 d, 20, 21, 21 a -

 Denna lag träder i kraft den 199 .

8.

Lag

om upphävande av 60 a § 3 mom. och 61 b § lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 § de lyder i lag 880/1994.
 Genom denna lag upphävs i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 60 a § 3 mom. och 61 b §, sådana
 2 § Denna lag träder i kraft den 199 .

9.

Lag

om upphävande av 15 § 2 mom. lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 § lag 881/1994.
 Genom denna lag upphävs i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 15 § 2 mom., sådant det lyder i
 2 § Denna lag träder i kraft den 199 .

10.

Lag**om upphävande av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 18 § 2 mom., sådant det lyder i lag 882/1994.

2 §
Denna lag träder i kraft den 199 .

11.

Lag**om ändring av 40 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) 40 § 2 mom. som följer:

40 §

Ändring i pensionsanstaltens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens

beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt lagen om pension för arbetstagare.

_____ Denna lag träder i kraft den 199 .

12.

Lag**om ändring av 32 § lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 18 december 1992 om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare
(1330/1992) 32 § 2 mom. som följer:

32 § ----- Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens	beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare. ----- Denna lag träder i kraft den 199 .

13.

Lag**om ändring av 37 § lagen om avträdelsetestöd för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 december 1994 om avträdelsetestöd för lantbruksföretagare
(1293/1994) 37 § 2 mom. som följer:

37 § ----- Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen	enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare. ----- Denna lag träder i kraft den 199 .

14.

Lag**om ändring av 12 § lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 december 1994 om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) 12 § 2 mom. som följer:

12 §

beslut får sökas hos försäkringsdomstolen så
 som bestäms i lagen om pension för arbets-
 tagare.

 Ändring i pensionsnämndens beslut med
 stöd av denna lag samt undanröjande av
 pensionsanstaltens och pensionsnämndens

 Denna lag träder i kraft den 199 .

15.

Lag**om ändring av 19 § lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1996 om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion (1340/1996) 19 § 2 mom. som följer:

19 §

Ändringssökande

pensionsanstaltens och pensionsnämndens
 beslut får sökas hos försäkringsdomstolen
 enligt vad som bestäms i lagen om pension
 för arbetstagare.

 Ändring i pensionsnämndens beslut med
 stöd av denna lag samt undanröjande av

 Denna lag träder i kraft den 199 .

16.

Lag**om ändring av lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 23 § 3 mom. och 24 a §, sådana de lyder i lag 1189/1994, och
ändras 23 a § 4 mom., sådant det lyder i lag 229/1991, som följer:

23 a §

det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

Vid behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i statens pensionsnämnd muntlig förhandling på

Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

17.

Lag**om upphävande av 20 § 3 mom. och 21 a § lagen om statens familjepensioner**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen den 31 december 1968 om statens familjepensioner (774/1968) 20 § 3 mom. och 21 a §, sådana de lyder i lag 1190/1994.

2 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

18.

Lag**om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 30 april 1964 om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/1964) 8 § 5 mom. och 10 a §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 8 § 5 mom. i lag 404/1997 och 10 a § i sistnämnda lag och i lag 1191/1994,
ändras 7 § 3 mom. samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 404/1997 ett nytt 6 mom. som följer:

7 §

 Pensionsnämndens ordförande och vice ordförande samt övriga medlemmar förordnas av inrikesministeriet för fyra kalenderår i sänder. Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Ministeriet fastställer även deras arvode på framställning av pensionsanstaltens delegation.

Vid behandlingen av ärenden i kommunernas pensionsnämnd tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i kommunernas pensionsnämnd muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

 Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

19.

Lag**om upphävande av 7 e § pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan av den 20 maj 1966 (298/1966) 7 e §, sådan den lyder i lag 938/1996.

2 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

20.

Lag**om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 20 augusti 1948 om olycksfallsförsäkring (608/1948) 53 c § 5 mom. och 54 a §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 53 c § 5 mom. i lag 893/1994 och 54 a § i lag 15/1958 och 526/1981, samt
ändras 53 § 3 och 6 mom., dessa lagrum sådana de lyder i nämnda lag 526/1981, som följer:

53 §

Statsrådet förordnar ordföranden, vice ordförandena, de övriga medlemmarna och deras suppleanter för tre år i sänder. Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Av arbetsmarknadsmedlemmarna skall minst tre förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst tre på förslag av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Ordföranden, vice ordförandena och de lagfarna medlemmarna skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara väl

förtrogna med olycksfallsförsäkringen. Läkarmedlemmarna skall vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicinen. Nämnden kan i sin verksamhet vara indelad i sektioner.

Vid behandlingen av ärenden i olycksfallsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i olycksfallsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen. Angående olycksfallsnämnden och kostnaderna för denna bestäms närmare genom förordning.

Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

21.

Lag**om upphävande av 10 § 2 mom. lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen den 23 december 1981 om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981) 10 § 2 mom.

2 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

22.

Lag**om upphävande av 29 a § lagen om skada, ådragen i militärtjänst**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §	2 §	
Genom denna lag upphävs i lagen den 28 maj 1948 om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) 29 a §, sådan den lyder i lagarna 16/1958 och 1225/1993.	Denna lag träder i kraft den	199 .

23.

Lag**om upphävande av 7 § 3 mom. lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §	2 §	
Genom denna lag upphävs 7 § 3 mom. lagen den 16 december 1994 om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död (1309/1994).	Denna lag träder i kraft den	199 .

24.

Lag**om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) 42 §,
 sådan den lyder delvis ändrad i lag 330/1997, och
ändras 39 § 4 mom. som följer:

39 §

Arbetslöshetsnämnden

ärende skall kunna utredas, verkställs i arbetslöshetsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

 Vid behandlingen av ärenden i arbetslöshetsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett

 Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

25.

Lag**om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1993 om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) 39 §, sådan den lyder i lag 681/1997, som följer:

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

som i 6 §, 28 § 4 och 6 mom., 32, 36, 36 a, 39 och 43 c § samt 44 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Om inte något annat följer av denna lag, skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad

 Denna lag träder i kraft den 199 .

26.

Lag**om ändring av 32 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) 32 §, sådan den lyder i lag 332/1997, som följer:

32 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat bestäms i denna lag,
skall på utbildningsstöd, ersättning för
uppehälle och ersättning för inkvartering

dessutom tillämpas vad som i 28 § 6 mom.,
29 § 1 mom. samt 32, 36, 36 a, 39, 40 a, 40
b, 43, 43 a och 46 § lagen om utkomstskydd
för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdag-
penning och ärenden som gäller utkomst-
skydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 199 .

27.

Lag**om ändring av 13 § lagen om försök med alterneringsledighet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 december 1995 om försök med alterneringsledighet (1663/1995) 13 § som följer:

13 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

bestäms om arbetslöshetsdagpenning och
utkomstskyddsärenden.

Om inte något annat följer av denna lag,
tillämpas på alterneringsersättningen vad
som i 28, 29, 36, 36 a, 39, 43, 43 a och 43
b § lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Denna lag träder i kraft den 199 .

28.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 33 § samt
fogas till 32 § ett nytt 4 mom. som följer:

32 §

Besvärsnämnden för studiestöd

att ett ärende skall kunna utredas, verkställs
i besvärsnämnden för studiestöd muntlig
förhandling på det sätt som bestäms i 37 §
förvaltningsprocesslagen.

Vid behandlingen av ärenden i besvär-
nämnden för studiestöd tillämpas förvalt-
ningsprocesslagen (586/1996), om inte något
annat bestäms särskilt. Om det behövs för

Denna lag träder i kraft den 199 . La-
gen tillämpas på besvärärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

29.

Lag**om ändring av 26 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 december 1973 om ersättning för brottsskador (935/1973) 26 § 1
mom., sådant det lyder i lag 133/1987, som följer:

26 §

Ändring i ett beslut som statskontoret
meddelat med stöd av denna lag söks genom
besvär hos försäkringsdomstolen inom 30
dagar från den dag då ändringssökanden fick
del av beslutet. I beslut som statskontoret

meddelat med stöd av 17 § 3 mom. eller
24 § får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Nådendal den 18 juni 1998

Republikens President**MARTTI AHTISAARI**Justitieminister *Jussi Järventaus*

1.

Lag

om ändring av lagen om försäkringsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 17 januari 1958 om försäkringsdomstolen (14/1958) 8 § 2 mom.,
ändras 2 § 1 mom., 3 § 2 mom., 4 § 5 mom., 5 § 1 mom., 8 § 3 mom. samt 9 och 10 §,
 av dessa lagrum 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 951/1988, och
fogas till lagen nya 5 a och 5 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Vid försäkringsdomstolen finns en försäkringsöverdomare samt äldre och yngre försäkringsdomare. Vid försäkringsdomstolen finns dessutom läkarledamöter och, enligt vad som stadgas särskilt, andra lekmannaledamöter samt ett behövt antal suppleanter för lekmannaledamöterna.

2 §

Vid försäkringsdomstolen finns en försäkringsöverdomare samt äldre och yngre försäkringsdomare. Vid försäkringsdomstolen finns dessutom läkarledamöter och, *vid behandlingen av ärenden som nämns i 5 a §*, andra lekmannaledamöter samt ett behövt antal suppleanter för *dessa*.

3 §

Läkarledamot skall vara legitimerad läkare. Angående övriga lekmannaledamöters kompetens stadgas särskilt.

Läkarledamot skall vara legitimerad läkare. Angående övriga lekmannaledamöters kompetens *bestäms i 5 b §*.

4 §

Läkar- och andra lekmannaledamöter jämte suppleanter förordnas av statsrådet för tre år i sänder, läkarledamöter på framställning av socialministeriet och övriga lekmannaledamöter i den ordning, som särskilt stadgas.

Läkar- och andra lekmannaledamöter jämte suppleanter förordnas av statsrådet på *framställning av justitieministeriet* för tre år i sänder. *Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst.*

5 §

Rättegångsmål handläggs vid division av försäkringsdomstolen, varvid ordförande är en försäkringsdomare och övriga medlemmar två lagfarna ledamöter eller, om målet

5 §

Rättegångsmål handläggs vid *en* division av försäkringsdomstolen, varvid ordförande är *försäkringsöverdomaren eller* en försäkringsdomare och övriga medlemmar två lag-

Gällande lydelse

är av medicinsk art, en lagfaren ledamot och en läkarledamot. Såsom lagfaren ledamot må, enligt vad i förordning stadgas, även försäkringssekreterare tjänstgöra. Vidare delta i ärendes behandling, i enlighet med vad i lag är särskilt stadgat eller om divisionen i sin ovan nämnda sammansättning så beslutar, tvenne lekmanaledamöter.

Föreslagen lydelse

farna ledamöter eller, om målet är av medicinsk art, en lagfaren ledamot och en läkarledamot. Som lagfaren ledamot kan även en försäkringssekreterare tjänstgöra enligt vad som bestäms genom förordning. I behandlingen av ett ärende deltar dessutom två lekmanaledamöter enligt vad som bestäms i 5 a § eller om divisionen i sin ovan nämnda sammansättning så beslutar.

5 a §

Lekmanaledamöterna deltar i behandlingen av ärenden vid försäkringsdomstolen

1) i ärenden som avses i folkpensionslagen (347/1956), lagen om frontmannapension (119/1977) och lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988),

2) i ärenden som avses i lagen om pension för arbetstagare (395/1961), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) och lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985), om det i ärendet är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt dessa lagar,

3) i ärenden som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969), om det i ärendet är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt den nämnda lagen, samt i ärenden som avses i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), lagen om avträdelsepension (16/1974), lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992), lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) och lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion (1340/1996),

4) i ärenden som avses i lagen om pension för företagare (468/1969), om det i ärendet är fråga om huruvida en sjukdom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt den nämnda lagen,

5) i ärenden som avses i lagen om sjömanspensioner (72/1956),

6) i ärenden som avses i lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/1964),

7) i ärenden som avses i lagen om statens

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

pensioner (280/1966), lagen om statens familjepensioner (774/1968), lagen om ordnande av pensionsskydd i statliga anställningsförhållanden som var kortare tid än en månad (1152/1997), lagen om Finlands Bank (719/1997), 58 a § folkpensionslagen, pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966), lagen om familjepensioner inom den evangelisk-lutherska kyrkan (258/1970), lagen om pension för riksdagsmän (329/1967), lagen om familjepension efter riksdagsmän (107/1990) samt lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/1977),

8) i ärenden som avses i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) och lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990), om det i ärendet är fråga om huruvida en kroppsskada, en sjukdom eller ett dödsfall berättigar till ersättning enligt dessa lagar,

9) i ärenden som avses i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981), om det i ärendet är fråga om huruvida en kroppsskada, en sjukdom eller ett dödsfall berättigar till ersättning enligt den nämnda lagen,

10) i ärenden som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990), lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993), lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995), lagen om stödjan- de av långtidsarbetslösas frivilliga studies- töd (709/1997) och lagen om stödjan- de av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) samt i ärenden i vilka med stöd av lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) ansökan om medlemskap har förkastats eller en medlem uteslutits,

11) i ärenden som avses i lagen om stu- diestöd (65/1994), och

12) i ärenden som avses i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) och lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död (1309/1994), om det i ärendet är fråga om huruvida en kroppsskada, en sjukdom, ett dödsfall eller ett försvinnande berättigar till ersättning enligt dessa lagar.

Om det i ärenden som nämns i 1 mom. 2–7 punkten är fråga om huruvida en sjuk- dom, ett lyte eller en skada berättigar till pension enligt de nämnda lagarna, deltar lekmanaledamöterna i behandlingen bara

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

med avseende på avgöranden av den pensionsanstalt som ordnat det pensionsskydd som personen i fråga senast omfattats av eller till vilket den återstående tiden fogas.

I fråga om andra åtgärder än slutliga avgöranden i huvudsaken kan försäkringsdomstolen i ärenden som avses i 1 mom. fatta beslut utan lekmannaledamöter.

5 b §

För förordnande av läkarledamöter och suppleanter för dem framställer social- och hälsovårdsministeriet ett förslag för justitie-ministeriet.

Till andra lekmannaledamöter vid försäkringsdomstolen förordnas

1) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 1 punkten två ledamöter som uppbär pension eller känner till pensionstagarnas förhållanden samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall ha kännedom om utkomstmöjligheterna i de viktigaste yrkena och näringarna; de förordnas på förslag av de mest representativa pensionärsorganisationerna,

2) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 2 punkten två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de mest representativa arbetsgivarorganisationerna samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa arbetstagarorganisationerna,

3) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 3 punkten två ledamöter som representerar dem som är försäkrade enligt lagen om pension för lantbruksföretagare samt ett behövligt antal suppleanter; de förordnas på förslag av de mest representativa av de organisationer som bevakar lantbruksföretagarnas ekonomiska intressen,

4) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 4 punkten två företagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; de förordnas på förslag av de mest representativa företagarorganisationerna,

5) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 5 punkten en redarledamot och en ledamot som företräder sjöfolket samt ett behövligt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med sjöfolkets förhållanden; redarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de erkända organisationerna för redarna samt de ledamöter som företräder sjöfolket och deras suppleanter på förslag av de erkända organisationerna för sjöfolket,

6) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 6 punkten två arbetsgivar- och två löntagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med tjänste- eller arbetsavtalsförhållanden; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en löntagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket samt löntagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de huvudavtalsorganisationer som avses i 3 § i det kommunala huvudavtalet,

7) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 7 punkten två arbetsgivar- och två löntagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med tjänste- eller arbetsavtalsförhållanden; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en löntagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av finansministeriet samt löntagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare,

8) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 8 punkten två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de mest representativa arbetsgivarorganisationerna samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa arbetstagarorganisationerna,

9) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 9 punkten två ledamöter som representerar dem som är försäkrade enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare samt ett behövligt antal suppleanter; de förordnas på förslag av de mest representativa av de organisationer som bevakar lantbruks-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

företagarnas ekonomiska intressen,

10) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 10 punkten två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter; dessa skall vara väl förtrogna med frågor gällande utkomstskydd för arbetslösa, av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot; arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av de mest representativa arbetsgivarorganisationerna samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa arbetstagarorganisationerna,

11) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 11 punkten två ledamöter som är väl förtrogna med högskolestudier och två ledamöter som är väl förtrogna med andra sådana studier som stöds enligt lagen om studiestöd samt ett behövligt antal suppleanter; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en ledamot som är förtrogen med högskolestudier och en ledamot som är förtrogen med andra studier; de ledamöter som är sakkunniga i fråga om studiestöd och deras suppleanter förordnas på förslag av undervisningsministeriet,

12) i ärenden som avses i 5 a § 1 mom. 12 punkten två militärledamöter som skall inneha officerstjänst eller befattningsofficerstjänst och tre ledamöter som känner till ersättningstagarnas förhållanden samt ett behövligt antal suppleanter; av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde, beroende på sakens natur, två ledamöter som känner till ersättningstagarnas förhållanden eller en militärledamot och en ledamot som känner till ersättningstagarnas förhållanden; en militärledamot deltar i regel i behandlingen bara när det är fråga om skada, sjukdom, dödsfall eller försvinnande under tjänstgöring i fredstid; militärledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av försvarsministeriet samt de ledamöter som känner till ersättningstagarnas förhållanden och deras suppleanter på förslag av ersättningstagarnas mest representativa centralorganisationer.

Förslaget till andra lekmannaledamöter än läkarledamöter skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter eller suppleanter.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Försäkringsdomstolen må jämväl för utredande av mål införskaffa utlåtande av fackmyndighet ävensom annan än i 1 mom. avsedd sakkunnighjälp. Därest medlem så påyrkar, skall ovan avsett utlåtande införskaffas.

På försäkringsdomstolens vägnar må föredragande, utan att föredraga ärendet, enligt direktiv av ordförande i division skrida till införskaffande av i denna paragraf ävensom i 7 § avsedd utredning.

9 §

Rättegångsförfarandet i försäkringsdomstolen är skriftligt. Domstolen må likväl av särskilda skäl besluta om verkställande av muntligt förhör inför densamma.

Vid muntligt förhör må även höras sakägare under sanningsförsäkran samt vittnen och sakkunniga på ed. Domstolen må likaså göra framställning om förhör av vittnen och sakkunniga vid den allmänna underdomstol, där detta lämpligast kan ske.

Till person, som på åtgärd av försäkringsdomstolen hörts som vittne eller sakkunnig, erlägges arvode av statsmedel, därest icke annorstädes annat är stadgat. Vid beslut i ärende avger försäkringsdomstolen utlåtande därom, vem arvodet slutligt skall stanna till last.

I övrigt skall vid rättegångsförfarandet i försäkringsdomstolen i tillämpliga delar iakttagas, vad om rättegång i allmänna domstolar är stadgat.

10 §

Medlem av försäkringsdomstolen skall, då han tillträder sin befattning, avlägga domared inför domstolen, därest han icke tidigare avlagt sådan ed.

(2 mom. upphävs)

Föredraganden kan på försäkringsdomstolens vägnar utan att föredra ärendet inbegärna bemötanden och förklaringar, i 7 § avsedda uppgifter samt andra liknande utredningar som behövs för avgörande av ärendet.

9 §

Vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i försäkringsdomstolen muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen. Försäkringsdomstolen skall verkställa muntlig förhandling i enlighet med 38 § förvaltningsprocesslagen, om en enskild part så begär.

I ett ärende som faller inom området för försäkringsdomstolens behörighet tillämpas inte vad som i 11 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om extraordinärt ändringssökande. Försäkringsdomstolen kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut och förordna om ny behandling av ärendet i enlighet med vad som särskilt bestäms. Ansökan om undanröjande av ett beslut skall göras inom fem år från det att beslutet vunnit laga kraft. Av särskilt vägande skäl kan ett beslut undanröjas även på ansökan som gjorts efter utgången av den nämnda tiden.

10 §

En medlem av försäkringsdomstolen skall då han tillträder sin befattning avlägga domared eller avge domarförsäkran så som bestäms i 1 kap. 6 a och 7 § rättegångsbalcken, om han inte gjort det tidigare.

Denna lag träder i kraft den

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

199 . Lagen tillämpas på besvärssärenden som blir anhängiga efter att lagen har trätt i kraft. Ändå tillämpas 5 a § 2 mom. även på besvärssärende som är anhängig medan denna lag träder i kraft.

Lekmannedamöter som förordnats till försäkringsdomstolen innan denna lag träder i kraft kvarstår som medlemmar av försäkringsdomstolen tills deras mandatperiod löper ut. Den första mandatperioden för lekmanamedamöter efter denna lags ikraftträdande kan vara längre än tre år, dock inte över fem år.

2.

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 71 §, sådan den lyder i lag 1659/1992,
ändras 52 § 1 mom. och 54 § 3 mom.,
 dessa lagrum sådana de lyder, 52 § 1 mom. i lag 329/1997 och 54 § 3 mom. i lag 566/1988, samt
fogas till 52 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 329/1997, ny 3 mom. och till 54 §, sådan den lyder i nämnda lagar 566/1988 och 329/1997, nya 4 och 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

52

Socialförsäkringsnämnden tillsätts av statsrådet för fyra år i sänder. Den består av en ordförande och en vice ordförande samt en läkarledamot och två ledamöter som är förtrogna med de försäkrades förhållanden. I fråga om ordföranden och vice ordföranden skall folkpensionsanstalten beredas tillfälle att avge utlåtande. I fråga om läkarledamoten skall rättsskyddscentralen för hälsovården ges tillfälle att avge utlåtande. Varje ledamot har en personlig suppleant. Nämndens ordförande skall ha den behörighet som fordras för domartjänst.

Föreslagen lydelse

52 §

Socialförsäkringsnämnden tillsätts av statsrådet för fyra år i sänder. Den består av en ordförande och en vice ordförande samt en läkarledamot och två ledamöter som är förtrogna med de försäkrades förhållanden. Om *någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst.* I fråga om ordföranden och vice ordföranden skall folkpensionsanstalten beredas tillfälle att avge utlåtande. I fråga om läkarledamoten skall rättsskyddscentralen för hälsovården ges tillfälle att avge utlåtande. Varje ledamot har en personlig suppleant. Nämndens ordförande skall ha den behörighet som fordras för domartjänst.

Vid behandlingen av ärenden i socialförsäkringsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om muntlig förhandling tillämpas inte i socialförsäkringsnämnden.

54 §

Vid nämnden finns dessutom föredragande och behövlig byråpersonal. Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna förordnas för högst fyra år i sänder. Närmare stadganden om prövningsnämnden utfärdas genom förordning. Nämndens kostnader betalas av statens medel.

Vid nämnden finns dessutom föredragande och behövlig byråpersonal. Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna förordnas för högst fyra år i sänder. Om *någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst.* Närmare bestämmelser om prövningsnämnden utfärdas genom förordning. Nämndens kostnader

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

betalas av statens medel.

Vid behandlingen av ärenden i prövningsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i prövningsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen. I ett ärende i vilket ändring i prövningsnämndens beslut inte får sökas skall prövningsnämnden verkställa muntlig förhandling i enlighet med 38 § förvaltningsprocesslagen, om en enskild part så begär.

I ett ärende som faller inom området för prövningsnämndens behörighet tillämpas inte vad som i 11 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om extraordinärt ändringssökande. Prövningsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut och förordna om ny behandling av ärendet i enlighet med vad som särskilt bestäms. Ansökan om undanröjande av ett beslut skall göras inom fem år från att beslutet vunnit laga kraft. Av särskilt vägande skäl kan ett beslut undanröjas även på ansökan som gjorts efter utgången av den nämnda tiden.

71 §

Om jäv för medlemmar i socialförsäkringsnämnderna och prövningsnämnden gäller vad rättegångsbalken stadgar om domarjäv.

71 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

3.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 74 a §, sådan den lyder i la-
 garna 17/1958 och 103/1982, samt
ändras 58 a § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 1193/1994, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

58 a §

Förmåner enligt 1 mom. beviljas av pen-
 sionsanstalten. Vid pensionsanstalten finns
 ett pensionsombud, som har rätt att följa
 handläggningen av dessa ärenden i pen-
 sionsanstalten. Ändring i pensionsanstalts
 beslut i ärenden som gäller pension och fa-
 miljepension söks genom besvär hos försäk-
 ringsdomstolen i den ordning som stadgas i
 lagen om ändringssökande i förvaltningsä-
 renden (154/50). Besvärsrätt har pensions-
 sökande och pensionstagare samt pen-
 sionsombudet. I försäkringsdomstolens be-
 slut får ändring inte sökas genom besvär.

Vid behandlingen av ärenden som avses i
 denna paragraf iakttas i tillämpliga delar 24
 och 24 a §§ lagen om statens pensioner.

Förmåner enligt 1 mom. beviljas av pen-
 sionsanstalten. Vid pensionsanstalten finns
 ett pensionsombud, som har rätt att följa
 handläggningen av dessa ärenden i pen-
 sionsanstalten. Ändring i pensionsanstalts
 beslut i ärenden som gäller pension och fa-
 miljepension söks genom besvär hos försäk-
 ringsdomstolen *inom 30 dagar från den dag
 då ändringssökanden fick del av beslutet.*
 Besvärsrätt har pensionsökande och pen-
 sionstagare samt pensionsombudet. I försäk-
 ringsdomstolens beslut får ändring inte sökas
 genom besvär.

Vid behandlingen av ärenden som avses i
 denna paragraf iakttas i tillämpliga delar
 24 § lagen om statens pensioner.

74 a §

*För handläggning av ärenden, på vilka
 denna lag skall tillämpas, finnas vid försäk-
 ringsdomstolen såsom i lagen om sagda
 domstol avsedda lekmanaledamöter två
 folkpension åtnjutande ledamöter samt erfor-
 derligt antal suppleanter för dem. Dessa böra
 äga kännedom om de utkomstmöjligheter,
 som erbjuda sig i de viktigaste yrkena och
 näringarna.*

*De i föregående moment avsedda lekman-
 aledamöterna samt deras suppleanter för-
 ordnas av statsrådet på framställning av so-
 cialministeriet för tre år i sänder.*

*Lekmanaledamöterna deltar, utöver vad i
 lagen om försäkringsdomstolen särskilt är
 stadgat, i handläggning av ärende, såvida det
 inte är fråga enbart om pensionens tilläggs-
 del.*

(upphävs)

74 a §

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Denna lag träder i kraft den 199 .
 Lagen tillämpas på besvärärenden som blir
 anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

4.**Lag****om ändring av 17 § lagen om frontmannapension**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen den 28 januari 1977 om frontmannapension (119/1977) 17 § 1 mom., sådant
 det lyder i lag 983/1996, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

17 §

Om inte något annat stadgas i denna lag, iaktas dessutom i tillämpliga delar 35, 37–39, 39 a, 39 b, 40–42, 43, 44–46, 67, 69, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 a–74 c, 75, 79–83, 84–86, 88 och 88 a §§ folkpensionslagen samt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56). Vid bestämmande av extra fronttillägg iaktas dessutom i tillämpliga delar 26 § 7 mom. folkpensionslagen.

Om inte något annat bestäms i denna lag, iaktas dessutom i tillämpliga delar 35, 37–39, 39 a, 39 b, 40–42, 43, 44–46, 67, 69, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 74 c, 75, 79–83, 84–86, 88 och 88 a § folkpensionslagen samt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/1956). Vid bestämmande av extra fronttillägg iaktas dessutom i tillämpliga delar 26 § 7 mom. folkpensionslagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag**om ändring av 10 § lagen om betalning av fronttillägg utomlands**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 25 november 1988 om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988)
 10 §, sådan den lyder i lag 892/1994, som följer:

Gällande lydelse

10 §

Om inte något annat stadgas i denna lag, iakttas dessutom i tillämpliga delar 35 § 1 och 2 mom., 37, 40, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 a, 74 b, 75, 79, 81–83, 84–88 och 88 a §§ folkpensionslagen samt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56).

Föreslagen lydelse

10 §

Om inte något annat *bestäms* i denna lag, iakttas dessutom i tillämpliga delar 35 § 1 och 2 mom., 37, 40, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 75, 79, 81–83, 84–88 och 88 a § folkpensionslagen samt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/1956).

Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 21 b § 3 mom. och 21 f §, sådana de lyder i lag 878/1994, och
ändras 20 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 878/1994, som följer:

Gällande lydelse

20 §

För besvärfförfarande finnes vid pensionskyddscentralen en pensionsnämnd. Nämnden består av en ordförande, som bör hava avlagt till utövande av domarvärv berättigande examen samt vara förtrogen med pensionsförsäkring, och minst åtta ledamöter, som tillförordnas av socialministeriet för högst tre år i sänder och som verka under domaransvar. Av ledamöterna bora minst två förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst två på förslag av arbetstagarernas och funktionärernas fackföreningars

Föreslagen lydelse

20 §

För besvärfförfarande finns vid pensionskyddscentralen en pensionsnämnd. Nämnden består av en ordförande, som skall ha avlagt examen som berättigar till utövande av domartjänst samt vara förtrogen med pensionsförsäkring, och minst åtta ledamöter, som *förordnas* av social- och hälsovårdsministeriet för högst tre år i sänder och som *verkar* under domaransvar. Om *någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av*

Gällande lydelse

mest representativa centralorganisationer. Av de övriga ledamöterna bör åtminstone en hava avlagt till utövande av domarvärv berättigande examen och vara förtrogen med pensionsförsäkring, en vara försäkringsmatematiker och två försäkringsläkare. Nämnden må arbeta uppdelad i divisioner.

Föreslagen lydelse

domartjänst. Av ledamöterna *skall* minst två förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst två på förslag av arbetstagarernas och funktionärernas fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Av de övriga ledamöterna *skall* åtminstone en *ha* avlagt *examen som berättigar* till utövande av *domartjänst* och vara förtrogen med pensionsförsäkring, en vara försäkringsmatematiker och två försäkringsläkare. Nämnden *kan* arbeta uppdelad i divisioner.

Vid behandlingen av ärenden i pensionsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i pensionsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

21 b §

Med anledning av besvär som anförts skall pensionsnämnden och försäkringsdomstolen bereda den, vars intresse beslutet gäller, möjlighet att bli hörd.

(3. mom. upphävs)

21 f §

För behandling av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om nämnda domstol avsedda lekmannaledamöter två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena och av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträden en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot.

(upphävs)

21 f §

Arbetsgivar- och arbetstagarledamöterna samt suppleanterna förordnas av statsrådet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder. För detta ändamål skall de mest representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer beredas tillfälle att för egen del framställa förslag, vilket bör omfatta lika många kandidater som antalet behövliga ledamöter och suppleanter.

Lekmannaledamöterna skall delta i behandlingen då det är fråga om huruvida sjukdom, lyte eller kroppsskada berättigar

Gällande lydelse

till pension enligt denna lag eller då i lagen om försäkringsdomstolen så särskilt stadgas.

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärssärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.*

7.

Lag

om ändring av 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 13 a §, sådan den lyder i lag 222/1998, som följer:

Gällande lydelse

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2–6 mom., 4 b–4 d, 4 f–4 h och 4 j–4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f–7 h, 8 §, 8 a–8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom., samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a–19 d, 20, 21, 21 a–21 f, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Föreslagen lydelse

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2–6 mom., 4 b–4 d, 4 f–4 h och 4 j–4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f–7 h, 8, 8 a–8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom. *samt* 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. *samt* 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a–19 d, 20, 21, 21 a–21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 199 .

11.

Lag**om ändring av 40 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) 40 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §

Ändring i pensionsanstaltens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt lagen om pension för arbetstagare. Vid behandling av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas tjänstgör i försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol nämnda lekmanaledamöter de företrädare som statsrådet med stöd av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare har förordnat.

Ändring i pensionsanstaltens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 199 .

12.

Lag**om ändring av 32 § lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 18 december 1992 om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) 32 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt vad som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. Vid behandlingen av ären-

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

den på vilka denna lag skall tillämpas tjänstgör i försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol nämnda lekmannaedamöter de företrädare som statsrådet med stöd av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare har förordnat.

Denna lag träder i kraft den _____ 199 .

13.**Lag****om ändring av 37 § lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 16 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) 37 § 2 mom. som följer:

*Föreslagen lydelse**Gällande lydelse*

37 §

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt vad som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. *Vid behandlingen av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas tjänstgör i försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol nämnda lekmannaedamöter de företrädare som statsrådet med stöd av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare har förordnat.*

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den _____ 199 .

14.

Lag

om ändring av 12 § lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 december 1994 om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) 12 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen så som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. *Vid behandlingen av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas tjänstgör i försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol nämnda lekmanaledamöter de företrädare som statsrådet med stöd av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare har förordnat.*

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen så som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den _____ *199 .*

15.

Lag

om ändring av 19 § lagen om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1996 om stöd för nedläggning av jordbruksproduktion (1340/1996) 19 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Ändringssökande

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen

Ändring i pensionsnämndens beslut med stöd av denna lag samt undanröjande av pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får sökas hos försäkringsdomstolen

Gällande lydelse

enligt vad som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. *Vid behandlingen av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas tjänstgör i försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol nämnda lekmannaledamöter de företrädare som statsrådet med stöd av 18 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare har förordnat.*

Föreslagen lydelse

enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 199 .

16.

Lag**om ändring av lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut *upphävs* i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 23 § 3 mom. och 24 a §, sådana de lyder i lag 1189/1994, och *ändras* 23 a § 4 mom., sådant det lyder i lag 229/1991, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

23 §

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

(3 mom. upphävs)

23 a §

Om det när ändring söks läggs fram ny utredning som ändringssökanden inte känner till, skall han beredas tillfälle att bli hörd om den.

Vid behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i statens pensionsnämnd muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

24 a §

För behandlingen av de ärenden på vilka denna lag tillämpas finns vid försäkringsdomstolen som i lagen om domstolen i fråga avsedda lekmannaledamöter två arbetsgivarledamöter och två arbetstagarledamöter samt ett tillräckligt antal suppleanter. Dessa skall

(upphävs)

24 a §

Gällande lydelse

vara förtrogna med tjänste- och arbetsförhållanden. Av dem deltar i försäkringsdomstolens sammanträden samtidigt en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot.

Lekmannaledamöterna och deras suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Arbetsgivarledamöter och deras suppleanter förordnas på förslag av finansministeriet samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Förslagen skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter och suppleanter.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärssärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

18.**Lag****om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 30 april 1964 om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/1964) 8 § 5 mom. och 10 a §,
dessa lagrum sådana de lyder, 8 § 5 mom. i lag 404/1997 och 10 a § i sistnämnda lag och i lag 1191/1994,
ändras 7 § 3 mom. samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 404/1997 ett nytt 6 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse***7 §**

Pensionsnämndens ordförande och vice-ordförande samt övriga medlemmar förordnas av ministeriet för inrikesärendena för fyra kalenderår i sänder. På framställning av pensionsanstaltens delegation fastställer ministeriet även deras arvode.

Pensionsnämndens ordförande och vice-ordförande samt övriga medlemmar förordnas av inrikesministeriet för fyra kalenderår i sänder. Om någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Ministeriet fastställer även deras arvode på framställning av pensionsanstaltens delegation.

Vid behandlingen av ärenden i kommunernas pensionsnämnd tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i kommunernas pensionsnämnd muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

8 §

Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

(5 mom. upphävs)

10 a §

För behandlingen av de ärenden på vilka denna lag tillämpas finns vid försäkringsdomstolen som i lagen om domstolen i fråga avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivarledamöter och två arbetstagarledamöter samt ett tillräckligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med tjänste- och arbetsförhållanden. Av dem deltar i försäkringsdomstolens sammanträden samtidigt en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot.

(upphävs)

10 a §

Lekmanaledamöterna och deras suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Arbetsgivarledamöterna och deras suppleanter förordnas på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de huvudavtalsorganisationer som avses i 3 § i det kommunala huvudavtalet. Förslagen skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter och suppleanter.

Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

20.

Lag

om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 20 augusti 1948 om olycksfallsförsäkring (608/1948) 53 c § 5 mom. och 54 a §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 53 c § 5 mom. i lag 893/1994 och 54 a § i lag 15/1958 och 526/1981, samt
ändras 53 § 3 och 6 mom., dessa lagrum sådana de lyder i nämnda lag 526/1981, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

53 §

Statsrådet förordnar ordföranden, vice ordförandena, de övriga medlemmarna och deras suppleanter för tre år i sänder. Av arbetsmarknadsmedlemmarna skall minst tre förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst tre på förslag av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Ordföranden, vice ordförandena och de lagfarna medlemmarna skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara väl förtrogna med olycksfallsförsäkringen. Läkarmedlemmarna skall vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicinen. Nämnden kan i sin verksamhet vara indelad i sektioner.

Statsrådet förordnar ordföranden, vice ordförandena, de övriga medlemmarna och deras suppleanter för tre år i sänder. Om *någon plats blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden. I övrigt gäller om deras rätt att kvarstå i uppdraget vad som bestäms om innehavare av domartjänst.* Av arbetsmarknadsmedlemmarna skall minst tre förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst tre på förslag av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Ordföranden, vice ordförandena och de lagfarna medlemmarna skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara väl förtrogna med olycksfallsförsäkringen. Läkarmedlemmarna skall vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicinen. Nämnden kan i sin verksamhet vara indelad i sektioner.

Angående olycksfallsnämnden och kostnaderna för denna stadgas närmare genom förordning.

Vid behandlingen av ärenden i olycksfallsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i olycksfallsnämnden muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen. Angående olycksfallsnämnden och kostnaderna för denna bestäms närmare genom förordning.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

53 c §

Olycksfallsnämnden och försäkringsdomstolen skall med anledning av besvär bereda den vars fördel beslutet eller utslaget gäller tillfälle att bli hörd.

(5 mom. upphävs)

54 a §

För handläggning av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om sagda domstol avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt erforderligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållanden, och av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträde en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot.

(upphävs)

54 a §

Arbetsgivar- och arbetstagarledamöterna samt suppleanterna förordnas av statsrådet för tre år i sänder. För deras förordnande skall arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer samt arbetstagar- och tjänstemännens mest representativa fackföreningars centralorganisationer beredas tillfälle att för egen del framställa förslag.

Lekmanaledamöterna böra deltaga i handläggningen, såvida i ärendet fråga är därom, huruvida kroppsskada, sjukdom eller dödsfall berättigar till ersättning enligt denna lag, eller såvida i lagen om försäkringsdomstolen så särskilt är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärsärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.

24.

Lag

om ändring av lagen om utkomtskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 24 augusti 1984 om utkomtskydd för arbetslösa (602/1984) 42 §,
 sådan den lyder delvis ändrad i lag 330/1997, och
ändras 39 § 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

39 §

Arbetslöshetsnämnden

 Om det när ändring söks yppar sig sådan
 ny utredning som ändringssökanden inte
 känner till, skall han beredas tillfälle att bli
 hörd över utredningen.

*Vid behandlingen av ärenden i arbetslös-
 hetsnämnden tillämpas förvaltningsprocessla-
 gen (586/1996), om inte något annat be-
 stäms särskilt. Om det behövs för att ett
 ärende skall kunna utredas, verkställs i ar-
 betslöshetsnämnden muntlig förhandling på
 det sätt som bestäms i 37 § förvaltningspro-
 cesslagen.*

 42 §

Försäkringsdomstolen

*För handläggningen av utkomst-
 skyddsärenden skall i försäkringsdomstolen
 såsom i lagen om denna domstol nämnda
 lekmanaledamöter ingå två arbetsgivar- och
 två arbetstagarrepresentanter samt ett behöv-
 ligt antal suppleanter. Dessa skall vara väl
 förtrogna med utkomtskyddsärenden och av
 dem skall en arbetsgivar- och en arbetstagar-
 ledamot samtidigt delta i försäkringsdomsto-
 lens sammanträde.*

*Arbetsgivar- och arbetstagar-
 representanterna samt deras suppleanter ut-
 ses av statsrådet för tre år i sänder på för-
 slag av arbetsgivarföreningarnas mest repre-
 sentativa centralorganisationer samt arbets-
 tagarnas och tjänstemännens fackföreningars
 mest representativa centralorganisationer.*

*Om det när ändring söks yppar sig sådan
 ny utredning som ändringssökanden inte
 känner till, skall han beredas tillfälle att bli
 hörd med anledning av utredningen.*

 42 §

Försäkringsdomstolen

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 199 .
Lagen tillämpas på besvärärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.*

25.

Lag

om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1993 om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) 39 §, sådan den
lyder i lag 681/1997, som följer:

Gällande lydelse

39 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat följer av denna lag
skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad
6 §, 28 § 4 och 6 mom., 32, 36, 36 a och
39 §, 42 § 2–4 mom., 43 c § och 44 § 3
mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa
bestämmer om arbetslöshetsdagpenning och
ärenden som gäller utkomstskydd för arbets-
lösa.

Föreslagen lydelse

39 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat följer av denna lag,
skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad
som i 6 §, 28 § 4 och 6 mom., 32, 36, 36 a,
39 och 43 c § samt 44 § 3 mom. lagen om
utkomstskydd för arbetslösa *bestäms* om
arbetslöshetsdagpenning och ärenden som
gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 199 .

26.

Lag**om ändring av 32 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990)
32 §, sådan den lyder i lag 332/1997, som följer:

Gällande lydelse

32 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat stadgas i denna lag, skall på utbildningsstöd, ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering dessutom tillämpas vad 28 § 6 mom., 29 § 1 mom., 32, 36, 36 a, 39, 40 a och 40 b §, 42 § 2–4 mom., 43, 43 a och 46 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Föreslagen lydelse

32 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat *bestäms* i denna lag, skall på utbildningsstöd, ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering dessutom tillämpas vad som i 28 § 6 mom., 29 § 1 mom. *samt* 32, 36, 36 a, 39, 40 a, 40 b, 43, 43 a och 46 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa *bestäms* om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 199 .

27.

Lag**om ändring av 13 § lagen om försök med alterneringsledighet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 december 1995 om försök med alterneringsledighet (1663/1995)
13 § som följer:

Gällande lydelse

13 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat följer av denna lag, tillämpas på alterneringsersättningen vad 28, 29, 36, 36 a och 39 §§, 42 § 2–5 mom.

Föreslagen lydelse

13 §

*Tillämpning av lagen om utkomstskydd för
arbetslösa*

Om inte något annat följer av denna lag, tillämpas på alterneringsersättningen vad som i 28, 29, 36, 36 a, 39, 43, 43 a och

Gällande lydelse

samt 43, 43 a och 43 b §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och utkomstskyddsärenden.

Föreslagen lydelse

43 b § lagen om utkomstskydd för arbetslösa *bestäms* om arbetslöshetsdagpenning och utkomstskyddsärenden.

Denna lag träder i kraft den 199 .

28.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 33 § samt fogas till 32 § ett nytt 4 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

32 §

Besvärnämnden för studiestöd

Vid behandlingen av ärenden i besvärnämnden för studiestöd tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt. Om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas, verkställs i besvärnämnden för studiestöd muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen.

33 §

Försäkringsdomstolens sammansättning i studiestödsärenden

För behandling av studiestödsärenden har försäkringsdomstolen som lekmanaledamöter enligt lagen om försäkringsdomstolen två ledamöter som är väl förtrogna med högskolestudier och två som är väl förtrogna med andra studier som understöds med stöd av denna lag. När studiestödsärenden behandlas i försäkringsdomstolen skall minst en ledamot som är förtrogen med högskolestudier och en

33 §

Försäkringsdomstolens sammansättning i studiestödsärenden

(upphävs)

Gällande lydelse

Statsrådet utser de ledamöter som är sak-kunniga i fråga om studiestöd samt deras suppleanter för tre år i sänder.

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 199 . La-
gen tillämpas på besvärärenden som blir
anhängiga efter att lagen har trätt i kraft.*

29.

Lag

om ändring av 26 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 december 1973 om ersättning för brottsskador (935/1973) 26 § 1 mom., sådant det lyder i lag 133/1987, som följer:

Gällande lydelse

26 §
Ändring i ett beslut som statskontoret meddelat med stöd av denna lag får sökas hos försäkringsdomstolen genom besvär inom 30 dagar räknat från den dag då ändringssökanden fick del av beslutet. *Angående besvär gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50)*. Besvär får likväl inte anföras över beslut som statskontoret meddelat med stöd av 17 § 3 mom. eller 24 §.

Föreslagen lydelse

26 §
Ändring i ett beslut som statskontoret meddelat med stöd av denna lag söks genom besvär hos försäkringsdomstolen inom 30 dagar från den dag då ändringssökanden fick del av beslutet. I beslut som statskontoret meddelat med stöd av 17 § 3 mom. eller 24 § får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 199 .